

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an 14— "
 Pe 3 luni . . . 7— "
 Pe o lună . . . 2'40 "
 Numărul poporal:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an 2— "
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mânia și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fileri.
 Manuscriptele nu se în-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Ideea de stat și sufragiul universal

— Ecou al adunării din Arad —

(Articol venit din afară — dela un ascultător)

Iar privitor la faptul, că scopul ori și cărei întovărășiri, e dobândirea unui anumit favor — cred, că suntem cu toții de perfect acord. Cu un cuvânt, fieștecare numai atunci și numai de aceea se întovărășește, când va nădăjdui, că pe lângă acelaș efectiv de muncă, îi va rezulta parte mai mare din dobânda, care ar fi avut-o muncind particular, sau trudindu-se aparte; ori poate va ținti acelaș rezultat, dorește însă să-l ajungă, cu un efectiv de muncă, proporționat mult mai mic, cât i-ar fi fost necesar, pentru ajungerea aceluiasi scop, lucrând singur și independent. Aceasta este și cauza și ținta obiectivă a ori și cărei întovărășiri. Are însă și cauză și țintă curat obiectivă. Sunt rezultate, pe cari omul singuratic, în nici un caz și sub nici o împrejurare, nu le-ar putea ajunge, rezultate, a căror întrupare întrece mult posibilitatea efectivului unui individ ca factor singuratic al muncii. Ca însă aceste rezultate, pentru singuraticul individ, absolut irealizabile, să le poată totuși întru-chipa, omul — are nevoie de întovărășire, de asociere. Considerată însă din ori și care punct de vedere — subiectiv, ori obiectiv — în ambele cazuri, asocierea are un singur scop: rezultarea unui anumit favor. Iar acest favor variază după împrejurări, poate fi de natură psihică, sau materială, pozitiv sau negativ — la tot cazul însă trebuie să fie un favor.

Și dacă vom analiza, ori și care întovărășire, asociere a vieții noastre de toate zilele, ori chiar întregă societatea noastră modernă — începând dela asocierea cea mai ideală, cum sunt: prietenia, căsătoria, ori societățile puse în serviciul umanitarismului și a culturii, începând dela familie și până departe, la cele mai materialiste, cum sunt atât de diferitele și variabilele societăți industriale și comerciale, cari s'au desvoltat întru atât, mai ales acum, în evul din urmă, și cari sunt întru atâta încătușate cu viața noastră de toate zilele și pecetea cărora o poartă atât de expres asupra-și viața de toate zilele și întregă viața noastră modernă de o potrivă, așa încât fără de ele par'că nici nu ne-am mai putea închipui, nici viață, nici societate modernă și dacă vom analiza în fine, societatea aceea mare, care cuprinde, începând și închiagă în sinul său, toate aceste întovărășiri, asocieri și societăți ideale, sau materialiste — cum este ea doar astăzi punctul suprem de culmina-

țiune al ideii de întovărășire — societatea aceea mare, pe care noi suntem obișnuiți să o numim: *Țară sau Stat* — din toată analiza aceasta n'o să ne rezulte altceva, decât adevărul, că ținta, ori și cărei întovărășiri, ori asocieri, în mic, ori în mare, prin urmare a Statului chiar, nu poate fi altceva decât: *un anumit favor; pentru că și motivul oricărei asocieri nu e altul, decât; rezonul lucrativ.*

Așa dar însuși Statul, această întreagă bucată de pământ, cu munți și cu văi, cu luncile pline de flori și îmbelșugate de rod, cu lacuri și râuri, cu un cuvânt toate acelea, pe cari noi, în sfânta pornire a sufletului, ne-am obișnuit să le numim *patrie, să le iubim ca patrie*; întreg complexul acela al puterilor psihice și fizice, ideale și materiale, dimpreună cu toți oamenii aceia, trăitori, ori născuți aci, băștinași, ori veniți de aiurea, învrăjbiți, ori iubindu-se unii pe alții, muncind împreună, ori hărțuindu-se unii pe alții, trudituri ori leneși, buni vor fi ori răi, drepti ori mincinoși, fire-ar fi ei de ori și ce limbă, lege, ori neam, fire-ar fi bogăți, ori săraci, pieritori de foame, ori îmbuibați de belșug, — acest organism întreg, împreună cu toate legăturile lui ideale și materiale, cum se prind și se cuprind într'olaltă și dimpreună cu toate legile, ce s'au hotărât deja și, cari se vor aduce de aci înainte — *totul și toate acestea nu sunt altceva, decât o mare asociere, născută din rezonul lucrativ și având ca țintă, favorul.*

Ei bine, dar care poate fi favorul acela mare, cea țintă enormă, întru jertfa căreia, să ne supunem noi întreagă libertatea noastră individuală, pentru care, să ne înjugăm noi tuturor restricțiilor și îngreuiărilor isvorite din viața de stat și tuturor îndatoririlor și reglementărilor, ce ei ni le impun?! Această țintă — și privitor la aceasta poate că iarăși cu toții vom cădea de acord — *e mulțumirea aceea ideală, dorită și achitată de noi, de toți, fericirea aceea individuală și generală, pe care cu toții, de atâta vreme o visăm.*

Statul așadar, nu este a altora, decât *unealta*, potrivit, pentru ajungerea acestei mulțumiri, acestei fericiri generale.

Și chiar aceasta este adevărul, asupra căruia voiam să ajung, în cursul acestui articol. Pentru că necunoscând acest adevăr, n'o să ne putem înțelege nici noi

între noi, cu atât mai puțin cu celelalte neamuri străine. N'o să putem conlucra nicidecum pentru binele public, doar necunoscându-l n'o să putem înțelege nicidecum, nici ființa Statului, nici n'o să ne putem pricepe nicidecum însăși viața noastră, ce avem s'o purtăm în cadrele lui.

Am nădejdea, că asupra celor, până aci expuse, am căzut cu toții de acord.

Așadar — *față de toate acestea, chiar fiindcă e atât de modernă, o să vă opun chiar acea teză a teoriei și concepțiunii de stat, care se opune direct vederilor până aci expuse, zicând, că Statul nu e unealtă, ci șieși scop propriu.*

Iar teoria aceasta o să o analizez, cu atât mai pe larg, cu cât știu, că această teză și teorie, formează baza concepțiunii aceleia, atât de moderne la noi, a Statului național și a utopiei ideii de stat maghiar.

E mincinoasă această teorie, atât de mincinoasă, încât — privită așa numai, rece și obiectiv — poate nici n'o s'o putem înțelege în plenitudinea ei. S'o analizăm dar puțințel:

Statul e șieși scop propriu. Dar scop șieși propriu nu poate fi decât un scop final.

Ca scop final însă nu ne putem închipui nicidecum un ce material. Scopul final trebuie să fie totdeauna un ce absolut ideal; neajuns de ideal. Iar Statul e un ce, care trăiește, există, îl poți călca cu piciorul, îl poți prinde cu mâna, e totdeauna în continuă desvoltare și chiar pentru aceea material și chiar pentru aceea nu e nici în structura sa ideală, un ce absolut. Ne fiind absolut, nu-și poate fi dar nici scop șieși propriu. Noi, cu mintea noastră mărginită, nu ne putem închipui decât un ce singur absolut, ori mai bine zis, chiar fiind absolut, nici acela nu-l putem, decât abia adușmea: *conceptul Dumnezeuzei, de veci stăpânitoare, cauzalitatea fără de cauză, ținta fără de început, perfecțiunea, fericirea absolută, idealul!*

Așadar, în mod empiric, încă am prăbușit în propria-i minciună — teza de mai sus.

Răsturnată teza, firește că n'o să poată susta nici consecvențele trasă din ea.

Și chiar aceste consecvențe practice sunt cele mai primejdioase.

Ei, dar cari sunt acelea? Sub greutatea lor gemem, de ele suntem influențați cu toții.

Prima e următoarea: ființa omului, ca individualitate dispăre cu totul, natura lui omenească și individuală, puterea, libertatea și aspirațiunile lui individuale se vor supune cu totul vieții cu scop și eșii propriu a Statului. Individul va înceta să fie atomul trăitor al vieții Statului — el se va devalva ca simplă roțiță, pornită în vârtejul fără de viață, al mecanismului aceluia, care pretinde să viețuească, ca scop și eșii propriu, sub numirea de Stat. Această corupție falsă îngrădește cu numiri chinezești statele, aceasta le exclude și le isolează, de către ori și care progres; pentru că privește numai forma externă și falsă omogenitate; privește numai părerea externă a puterii și nu consideră, că în cadrele numirilor chinezești grasează viermii pustiirii și a pierzării. Vă veți convinge despre nefastul acestei concepțiuni și de urmările ei, considerată din punct de vedere al viitorului „de lege ferenda”. Pune stavilă această concepțiune: *întregei evoluțiunii naturale, a progresului, a libertății, a fericirii și a posibilității ajungerii unei mulțumiri. E cea mai reacționară concepție aceasta, care poate exista numai.*

Dar e tot atât de periculoasă, în raportul ei „de lege lata”.

Pentru că singură această concepție poate admite, în cadrele aceluiași Stat constituțional, deosebirea nefastă între supunător și supus, între asupritor și asuprit, între privilegiat și lipsit de paza legii și ceeace e și mai primejdios — singură această concepție poate admite deosebirea nefastă între elemente susținătoare și alcătuitoare de stat și între elemente, cari distrug viața Statului.

Am ajuns aci. *Și vom vedea, că întru cât sufragiul universal va fi chemat, ca reformând, revoluționând această concepție de stat, să revoluționeze întreaga noastră viață politică.*

Politica de partid și morala

de Frederic Paulsen

VII.

Desvoltarea și viitorul luptei de partid.

2. *Constituția monarhică.* În monarhie, în adevărata monarhie, nu zace guvernul în mâinile unui partid: partidele organizate din reprezentanța poporului, vor avea influență asupra guvernului, dar nu vor domni ele. Dinastia acționează numai ca element, care moderează lupta de partide: ea stă afară și deasupra partidelor, ca purtătoare perpetuă a puterii de guvernare.

Interesele ei nemijlocite nu concad, dacă își înțelege misiunea ei, cu interesele unui partid, a unei clase sau grupe a populației, ci cu interesele poporului întreg; puterea și importanța dinastiei, zace în desvoltarea sănătoasă a întregii puteri de viață a poporului. Ea e, ca simbol vădit a unității poporului, punctul fix în continua oscilație a partidelor; chiar și într'un stat parlamentar ca Anglia, este încă un element de mare importanță. Un câștig, care nu este de desconsiderat, e și faptul, că lupta după postul din frunte, cade dela sine.

Lupta aceasta răscolește în republici patimele cele mai înverșunate pentru alegerea unui președinte.

Lângă dinastie stă funcționăria, și ea afară și deasupra partidelor. În statul monarhic se denumește cineva în post, nu în urma alegerii partidelor, ci în urma denumirii regale.

Asta vrea-să-zică: funcționarul, și tot astfel judecătorul, învățătorul, stau în serviciul regelui, în serviciul statului, în serviciul poporului, nu în serviciul unui partid și singura lui țință va fi să servească onoarei și cinstei, dreptății și prosperității complexului, și nici decât să facă hotărâri cutăror sau cutăror interese de partid.

Cu acestea am fi tractat totodată și politica monarhiei față de partide: ea va considera toate partidele, va da ascultare tuturor, dar nu va servi nici uneia, nu se va da aservită la nici una din ele. Această credință va servi ca directivă pentru dispozițiile ce le va lua, cât și pentru alegerea persoanelor: adevărata monarhie nu se va lăsa condusă la alegerea funcționarilor de cererile partidelor, ci numai de destoinicia în oficiu și credința față de țară a celor aleși. Partidele tind, firește, și în statul monarhic după dominație, fie direct, în forma dominației parlamentare, fie indirect, pe calea stăpânirii celor dela curte și a monarhului.

Partidul, care apucă cărarea a doua, se va nizu, firește, să se recomande, ca partidul monarhic prin excelență, în opoziție cu celelalte,

pe cari le arată ca dușmane monarhiei, cu republicanii clandestini și așa mai departe. Nu ai lipsă de o cugetare prea adâncă sau de o pătrundere istorică, ca să recunoști, că punctul acesta de vedere te duce în rătăcire. Nu există partid monarhic, care să vrea monarhia de dragul monarhiei și să fie gata să aducă monarhiei servicii desinteresate. Există persoane singuratică, cari vreau aceasta, dar nu există partid, fiindcă fiecare partid caută să se servească pe sine: partidele, nu îndeplinesc nimic de dragul lui D-zeu, nici de dragul monarhiei, ci sunt monarhice, fiindcă și cât timp cred, că monarhia este forma de guvernament cea mai profitabilă pentru interesele lor. Dacă nu e profitabilă, dacă existența și activitatea monarhiei sau a dinastiei ei, se află în contrast continuu și evident, față de complexul intereselor de partide, a intereselor ideale și materiale, dispăre repede și entuziasmul pentru monarhie sau pentru dinastie. Și fiindcă este astfel, de aceea nu se poate răzîma monarhia pe un partid, fără ca să se sacrifice înșasi. Dacă se leagă, în politica ei și în alegerea politicianilor, de consenzul unui partid, a încetat de a mai fi reprezentanța întregului popor. Se poate zice deci: un guvern, care are sprijinul numai și numai al unui partid, nu mai este monarhic, ci este prizonierul partidului.

Pentru partid, natural, un fapt vrednic de dorit: să te folosești de prestigiul și de sfințenia coroanei, pentru ca să stăpânești celelalte partide.

3. *Creșterea simțului istoric.* Simțul istoric îți dă posibilitatea să pricepi și îndreptățirea relativă a celui alt combatant. Istoria te învață: toată viața istorică se întâmplă în lupta contrastelor; pentru scrutarea istorică este deci fiecare parte necesară și astfel are dreptul ei într'un senz anumit. Timpului trecut îi lipsia simțul istoric, n'a fost cunoscut nici anticității, nici evoluției mediu, cel puțin nu ca un fir roșu al principiilor de viață în cercuri mai largi; ele cunoșteau numai categorii absolute, nu categorii istorice și relative. În principiu se ține catolicismul de punctul de vedere descris: biserica și forma ei de credință și de viață sunt singurele date de fericire, toate celelalte religii sunt de pe lumea aceasta sau dela necuratul. De fapt însă nu mai cugetă nici catolicii astfel. Iar protestantismul a făcut începutul renunțând dela punctul acesta de vedere al exclusivității, el recunoaște pietatea singuraticului și în forma catolică, ba ce e mai mult, recunoaște acum și catolicismul însuși ca o formă a creștinismului istoric. Și mai departe duce această puțință de a vedea starea concretă cu simț istoric, în îndreptățirea sa istorică, în cercurile culturale umanitare moderne, în cercurile acelora, cari urmează pe Lessing, pe Herder, pe Goethe, pe Schiller; ei recunosc în fiecare formă a vieții religioase și

Insemnări literare

Curente literare...

de E. Lovinescu

E cald. Un tânăr spune altuia:

— Dă-mi o foaie de hârtie.

— Voești să te răcorești?

— Nu, dar dă-mi-o.

I-o dă. În loc însă să-și facă puțin vânt, în loc să facă un curent de aer, de care ai avea atâta nevoie, tânărul se pune să scrie... Il privești înminuat. Scrie, scrie... La urmă, tot un curent e la mijloc, căci acest tânăr, palid, cu obrajii supți, cu privirea obosită, nutrește în sufletul lui neînțeleș de ceilalți, o mare râvnă: voește să facă un curent în literatura neamului nostru... Trăim încă în epoca curenților literare, la îndemâna ori-cărui tânăr de provincie, neînțeleș de format de o cultură făcută la întâmplare, dar ale cărui năzuințe trec dincolo de puterile lor sufletești, adevărate...

*

După doctrina pozitivistă a lui Auguste Comte, omenirea a străbătut în felul de a cugeta, trei vârste bine hotărâte, *vârsta teologică*, primitivă, în care s'au încheat toate religiunile și concepțiile de lume de unde principiul succesiunii neștrămutată a fenomenelor e înlăturat. Omul își închipuie că orice fenomen e un act spontan al unei forțe nevăzute, al unui puternic agent, care cu mintea lui devine un Dumnezeu. De aici fetișismul, politeismul, ce apoi mai târ-

ziu, când prin generalizare, toate aste forțe se reduc la o singură forță generatoare, și mono-teismul.

A doua vârstă e *vârsta metafizică*, în care omul, bătănd de seamă statornicia fenomenelor, nu mai crede în forțe cerești, înlocuindu-le prin niște obstrucții, prin niște puteri cu însușiri ascunse nu dincolo de lumea noastră, ci într'o regiune nepătrunsă încă a aștei lumi. E vârstă în care omenirea credea în principiul vital, în cauza finală a naturii și în atâtea entități metafizice... Abia mai târziu a venit *vârsta pozitivă* sau a științei ce se silește a cerceta succesiunea și asemănarea dintre fenomenele externe și prin mijlocirea căreia ajungem a prevedea aceste fenomene și a le folosi, de se poate, după nevoile noastre. Știința nu e decât înzestrarea metodică a faptelor și stabilirea legăturilor dintre dănsese.

*

Frumoasă teorie...

Dar dacă am aplica-o la literatură, și mai ales la *critica literară*, am putea-o reduce numai la două faze, la două vârste.

În faza întâia se credea că menirea criticei e de a face curente, de a tăia nouă îndrumări literaturii, cași cum aceste curente s'ar putea stabili în chip arbitrar și spontan, ca și cum între *fapte* n'ar fi o succesiune strânsă la adăpost de orice voință arbitrară.

Iar faza a doua a criticei, mai mult sau mai puțin științifice, e faza de lămurire a operelor de artă, de interpretare a frumusețelor, a în-

făptuirii lor prin atâtea pricini din afară sau din năuntru, de înregistrare metodică a curenților așa cum ele se încheagă prin puterea interioară a lucrurilor și nu din îndemnul micilor tirani ai condeiului...

În orice țară din lume, omenirea a ajuns în această a doua fază, — *științifică, pozitivistă*.

Noi suntem încă în faza primitivă, teologică. Credem în arbitrar, credem într'un naiv raționalism... După cum odinioară neamul nostru avea plâsmuitori de limbi, arhitecți nechemați, rămășițe ale raționalismului veacului al XVIII, ce aplicau sârmanului nostru graiu strămoșesc anumite principii abstracte, ce-și închipuiau că pot creia ei o limbă fără nici o legătură cu adevărata limbă vie, curgătoare și în veșnică prefacere prin atâtea tainice înrăuriri, ce se pot cel mult căuta, dar nici odată înlocui după voință; după cum, așa dar, la jumătatea veacului trecut am avut fetișismul limbistic, tot așa acum avem fetișismul literar... Trăim în vremea „curenților” literare, a „școalelor” literare...

Nu e revistă din București sau din cea mai depărtată provincie a țării noastre, care să nu-și propună ca țintă o nouă îndrumare a literaturii noastre, nu e critic, om mai în vârstă, sau încă student înfumurat, care să nu se creadă chemat a schimba literatura din temelii, care să nu se creadă șef de școală, primenitor al neamului nostru, care să nu-și îngroașe voacea, plin de însemnătatea menirii sale pe aceste plaiuri fericite de a-l hrăni... Suntem în țara profetilor. E drept că Marele Profet și-a îndreptat activitatea aiu-

naționale ce este caracteristic și veritabil, considerându-le drept o înavuțire a ființei omenirii. Ceva din principiile acestea au trecut acum chiar și în cultura generală și atenuează și contrastele politice. Chiar și într'un program al unui partid atât de dogmatic ca acela al social-democrației, este evident acest simț istoric, s'ar putea zice chiar, că întreg partidul este clădit pe baza considerației istorice: revoluția, care dorește să o ajungă partidul, este la urma urmelor un proces de schimbare a vieții economice și mai apoi și a vieții politice, care se poate ajunge cu timpul în urma necesității istorice și nu este o răsturnare rapidă, care se poate aduce din afară și e hotărâtă prin violență.

Din cauza aceasta a avut și își are și dezvoltarea capitalistă, la analiza de față, necesitatea și dreptul ei, firește, un drept istoric și relativ.

Am ajuns la sfârșit. După toate cele expuse vom putea spune: partidele și luptele de partide nu pot și nu vor putea să înceteze. Pot însă și se vor face mai umane, se vor eticiza. Asta nu însemnează, că o să ajungă a fi blajine și fără de putere. Avem prea de ajuns în țara noastră caractere blajine, oloage: ar fi mult mai bine pentru viața noastră publică dacă ar exista, mai multe caractere, cari să stea drepte, viguroase și hotărâte, în favorul principiilor și idealelor proprii, dacă ar fi mai mulți hotărâți să lupte, o luptă grea, care pretinde sacrificii, pentru cauza cea bună, pentru cauza recunoscută de adevărată și bună. Numai lupta aceasta să fie luptă cinstită, care să se decidă cu arme cinstitute, o luptă, nu numai pentru câștiguri personale, ridicole și pentru interese materiale, ci pentru întese ideale și cu ținte din sfere înalte, o luptă, care se poartă la adecă în numele cinstei și vazei poporului, a bunurilor celor mari ale omenirii.

Politica în Ungaria

Sufragiul universal.

Sufragiul universal se ridică din nou și biruitor de-asupra celorlalte chestiuni politice din Ungaria și se impune în chip neînlăturabil.

Astfel vedem, că în toate părțile se țin adunări de popor, se scriu broșuri, se organizează ligi etc., cari toate pretind o altă reformă electorală nouă în locul celei învechite de astăzi.

Curentul acesta puternic a străbătut și în Golgotha ungurească, în Arad.

rea; au rămas în schimb mulți alți profeți mărunți, copii grandomani, sau vârstnici ce se încăpățânează a fi tot copii, cari vaticinează mereu. Ai crede că la glasul lor se ridică literatura noastră după cum odinioară se ridicaseră pietrele, la sunetul lirei lui Amfion, pentru a înălța zidurile Tebei...

Suntem la început încă.

Ori unde aiurea revistele — franceze, germane sau engleze — nu înțeleg decât să fie o culegere periodică de literatura bună, aleasă de oameni de gust. La noi ori ce revistă e o mică tribună a unei mari vanități de a-ți croi un rost atunci când nu ai nici unul, de a învăța pe alții atunci când n'ai sfârșit să înveți tu, nu în cartea mare a vieții (pe care nici odată n'o sfârșești) ci în cartea școlii, pe care un om cinstit trebuie s'o sfârșească înainte de a se incumeta să tragă brazde nouă. Dar această ambiție neamăsurată mai presupune și mentalitatea haotică a epocii teologice, ce-mi amintește „Norii” lui Aristofan, admirabilul simbol al „ideilor” nelămurite ce plutesc pentru a încurca mințile oamenilor.

„Iată Norii cerului, zicea Socrate lui Strepsiade în piesa lui Aristofan zei mari pentru cei leneși; lor le datorăm tot, noi sofistii, idei, cuvinte, finețe, flecăreală, minciună, pătrundere... Ei fac să trăească o grămadă de șarlatani, și pe ghicitorii trimiși la Sybaris, și pe doctorii celebri, și pe nătăngii pieptănați ce-și împodobesc degetele cu inele până la unghii, și pe vorbăreții, pierduți în spațiu ce învîrt cu ușurință versul diti-

Iată ce scrie un ziar unguresc din localitate:

„Societatea francmasonilor din Arad a luat o frumoasă inițiativă: organizarea ligei pentru sufragiul universal... Putem afirma cu siguranță, că acțiunea va avea succese strălucite, deoarece ce se știe, că societatea aradană, în majoritate aparține taberei cugetătorilor progresivi, deci ea necondiționat aderează la sufragiul universal...”

Așa suntem noi cu sufragiul universal, ca omul sărac, care pe timpul frigului cumplit de iarnă, cugetă cu dor la razele binefăcătoare ale soarelui de vară, care îl încălzește, îi dă pâine și frunturi din bucuriile vieții...

Primim știrea îmbucurătoare, că partidul justhist va cere guvernului să pună la desbatere mai întâi proiectul reformei electorale, iar proiectul reformelor militare să fie debătute numai de parlamentul ales pe baza acestui sufragiu. Procedul acesta este foarte înțelept și corect, încât el va fi aprobat de cea mai mare parte a opiniei publice democratice...

Acțiunea partidului justhist va da naștere unei lupte nobile și impozante, care sau va pricinui căderea guvernului și a partidului său, sau va duce la izbândă reforma electorală democratică.

Mai este și a treia eventualitate, revizuirea regulamentului Camerei după sistemul Perczel-Návay. Faptul acesta, ce-i drept, e absurd, dar probabil. D'alde Khuen, Tisza, Lukács, societatea aceasta oțelită de furtuni furioase și spurcate, și azi e capabilă la orice.

Dar oricum s'ar forma situația, dreptul electoral democrat numai prin lupte mari parlamentare va putea fi câștigat.

Lupta e aproape, numai câteva luni ne desparte de ea. La primăvară guvernul Khuen va prezenta proiectul reformelor militare. Atunci vom ști care-i va fi soarta reformei electorale”.

Noi, Românii am început deja lupta pentru votul universal adevărat. Nu ne rămâne deci decât, ca în lungul șir al adunărilor de popor să spunem, ca să audă toți ceea ce vrem: dreptatea pentru toți deopotrivă, *votul universal, egal și secret!*

Budgetul militar.

În ședința plenară mai apropiată delegațiunea ungară va debata budgetul militar. Raportul sobcomisiei afacerilor de războiu, iscălit de președintele contele Cziráky Antal și raportorul Hegedüs Loránt, a fost împărțit la toți membri delegațiunii.

rambic, leneși, pe cari Norii îi hănesc pentru că-i cântă...”

*

Dacă se simte nevoia unui „curent” în zilele noastre atunci se simte de sigur nevoia unui curent de aer sănătos, care să măture de pe cer acești „norii” atât de primejdioși literaturii românești.

STREPSIADIA

Evangelia și pianul. Un muzicant fusese invitat la masă într-o familie bogată.

În tot timpul mesei nu se vorbi decât de muzică. După masă stăpâna puse pe fiică-sa să cânte ceva la pian pentru a-și arăta talentul.

Când tinăra pianistă epuizase tot repertoriul său, mamă-sa cu un aer amabil se întoarse către muzicant, și-l întrebă:

— Ei, scumpe măiestre, cum ți-se pare?

Muzicantul răspunse: Doamnă, ca să fiu sincer declar, că domnișoara este o pianistă mediocră, dar în schimb am recunoscut în dânsa o adevărată creștină.

— Cum aceasta? întrebă mama mirată, de-a vedea religioșii intervenind în această afacere.

Da, da continuă muzicantul, rare-ori am văzut practicându-se cu un așa curaj această poruncă evanghelică: „Nu lăsa nici-odată să știe (mâna) dreaptă ce face stânga”.

Raportul acesta se extinde pe 175 pagini și cuprinde toate bugetele ministrului de războiu. Astfel se prevede pe anul 1911, afară de trebuințele Bosniei și Herțegovinei, un credit de 391,540.000 cor. pentru trebuințele armatei, apoi arată cari sunt cheltuielile votate mai de mult și cari sunt cheltuielile, cari se cer acum. Apoi recapitulând cheltuielile extraordinare și analizându-le arată, că din suma de 25.2 milioane coroane cheltuieli extraordinare 6,500.000 cor., e sumă nouă, iar restul este votat mai de mult. După statistica aceasta raportul subcomisiei tractează în cinci capitole amănuntele bugetului.

M. Sa împăratul în Budapesta.

Semioficios se anunță, că Sâmbătă, 4 Martie, la orele 2 d. a. M. Sa împăratul va părăsi Budapesta, întorcându-se la Viena.

Mareșalul suprem al Curței a luat dispoziții, ca mâine dimineață, sârbătoarea catolică Miercurea Paresemilor, M. Sa să poată lua parte la serviciul dumnezeesc care se va oficia în capela dela Curte.

Delegațiunea ungară.

Azi, Marți la orele 10 și jum. a. m. delegațiunea ungară a ținut ședință plenară sub președinția contelui Zichy Ágost, în care s'a debătut bugetul marinei.

La dezbateră punctului 1 raportorul Rosenberg a făcut comandai marinei propunerea, ca la Fiume să se înființeze un vas de poștă.

La punctul al 5-lea Bakonyi S. a obiectționat ca din cheltuielile bugetului marinei să se înființeze o școală civilă inferioară la Pola. Căpitanul de corvetă Lucic declară în numele comandai de marină, că la școala aceasta, care va costa numai 7400 cor., vor umbla numai copiii de-ai slujbașilor dela marină. La marină sunt aplicați 233 de slujbași unguri, deci și copiii lor vor umbla aci. Alți școlari se vor primi numai excepțional.

Delegațiunea a primit neschimbat punctul acesta.

A urmat apoi dezbateră cheltuielilor extraordinare în suma de 312 mil. coroane.

Contele Batthyányi T. a spus, că în urma atacurilor din partea delegațiunii austriace să nu se voteze suma aceasta, până când se va ști cu siguranță, că industria ungurească se va împărtași conform cvotei.

Tallián B. propune, ca delegațiunea să dezbată poziția aceasta, de-oarece declarațiile comandantului marinei sunt foarte liniștitoare pentru delegațiunea ungară.

Bakonyi S. primește propunerea contelui Batthyány.

Rosenberg Gy. nu primește propunerea contelui Batthyány, pentru că delegațiunea ungară deși votează poziția, faptul acesta nu schimbă pactul legat cu comanda marinei. Industria ungurească își va primi partea sa legală.

Contele Batthyány T. cere din nou să i-se primească propunerea, căci dacă delegațiunea ungară votează bugetul, prin faptul acesta a scăpat din mână arma, prin care ar fi putut să asigure pe seama industriei ungurești procurarea conform cvotei.

B. Dániel E. nu primește propunerea lui Batthyány. Pactul dintre Montecuccoli și guvernul unguresc e atât de solid, încât atacurile austriace nu pot avea nici o înfrînță asupra lui.

Majoritatea delegațiilor a respins propunerea contelui Batthyány.

Interviewul d-lui P. Carp

E vorba de un nou interview acordat de primul ministru al României, unui redactor al marelui ziar parizian „Figaro“.

Cunoaștem foarte bine originalitatea interviewurilor d-lui Carp, acordate în străinătate, dar în ce ne privește, încă dela începutul svonului despre acest recent interview, ne-a fost imposibil să dăm crezare asupra veracității lui, neputând crede, că cunoscutul om de Stat, poate fi capabil de un astfel de cinism, prin care ar ignora cu desăvârșire pe Românii de peste Munți. Considerând, că guvernele României se ocupă de noi mai mult când sunt în opoziție, de cât când sunt la guvern, și că în vâltoarea grelelor încercări, prin cari am trecut noi Românii de peste Munți, guvernele dela putere s'au făcut „n'au de n'a vede“ — svonul despre noul interview al d-lui Carp, desigur ne-a impresionat totuși în mod deosebit.

Dar până acum svonul a rămas svon, neconfirmat oficial; iar d. Titu Maiorescu, ministrul cultelor și instrucțiunii publice, în întrunirea recentă guvernamentală a declarat că „svonurile despre interviewul d-lui prim ministru P. P. Carp acordat lui „Figaro“, sunt simple calomnii aduse guvernului de către partidele de opoziție“, bine înțeles în scop de a le servi în viitoarele furtunoase alegeri generale. D. Maiorescu pune drept cheazășie a adevărului din declarația d-sale, cuvântul său care, în toată strălucita sa carieră, nici odată n'a fost compromis sub nici un fel de împrejurare. La rândul nostru considerăm de suficientă declarația d-lui Maiorescu, pentru a considera neverosimil svonul despre interviewul cu pricina.

„Românul“.

Presă franceză în veacul al XX

Ce spune directorul ziarului „Le Gaulois“ —
Ce sunt linotypele și mașinile rotative — Cum
se compune un ziar

Presă progresaază cu pași gigantici. La aceasta contribuie prețul minim, cu care se vând ziarele, îmbunătățirile de ordin tehnic și repezițiunea cu care se tipăresc, materia variată și bogată, ce o găsește fiecare într'un ziar bine organizat. Parcurgând coloanele, în cinci minute cetitorul află ce s'a întâmplat în ultimele 24 de ore în lumea întreagă și fără cea mai mică oboseală intelectuală, capătă cunoștințe despre evenimentele ce contribuie la mersul civilizației.

Unui ziar bun, nimic nu-i pasă. Într'un aranjament estetic, care să cruțe ori ce osteneală a cetitorului, își au locul cele mai importante fapte, pe lângă luminile de o mică importanță, dar care și au și ele cetitorii lor credincioși. Ziarele trebuie să satisfacă pe toți cetitorii, să-i intereseze și de aci acel variat amestec.

Succesul marilor ziare se explică tocmai prin felul, cum sunt redactate și anume de a interesa în mod egal toate păturile sociale. Atunci e asigurat succesul.

Dar foarte puțini din cei ce citesc ziarele, știu cum se face un ziar și cât de complicat e stupul unei redacții, unde trântorii sunt excluși cu desăvârșire.

Vă voi face cunoscut cu acest prilej, după articolul directorului, Arthur-Meyer, al marelui ziar parizian „Le Gaulois“, ce se petrece în redacția câtorva mari ziare pariziane, și călătoria aceasta, veți vedea, nu e lipsită de surprize, e plăcută și instructivă în același timp.

La „Petit Journal“ spune A. Meyer, este decanul presei, care merge bine. Ocupă astăzi o suprafață de 5.000 metri pătrați. Intrebuințează 17 linotipuri pentru cules și 17 mașini rotative. Administrația primește două-trei mii de scrisori pe zi, are 800 de amplotați, 20.000 de depozitari, 15 inspectori, 6 lini telefonice și un serviciu de mesagerie minunat organizat. Trage zilnic un milion de foi. O lume!

Ei bine, această cifră e întrecută de Petit Parisien, care are un tiraj de 1.400,000 în fiecare zi și 1.600,000 Duminica.

Ca să satisfacă acestui tiraj ne mai pomenit întrebuințează 16 linotipuri, 24 mașine rotative. Numai atelierile pentru clișee, în litografie și gravură ocupă un singur etaj. Ca să-și transporte ziarele și publicațiunile sale — căci nu are mesagerie, întrebuințează 10 automobile și 15 trăsuri cu cai. În sfârșit 800 de amplotați, 60 de redactori, mai mult de 20.000 depozitari. Proprietarul său a fondat la Nanterre o uzină, care îi furnizează enorma cantitate de hârtie de care are nevoie.

Ziarul „Le Matin“ ocupă în prezent o suprafață de 34.000 metri pătrați. Are un personal de 900 de persoane plătite — cifra aceasta ne cuprinzând corespondenții nici depozitarii. Pentru tiraj are șase mașine americane care debitează 40.000 foi pe ceas. Are uzină electrică proprie.

„Le Matin“ compune, gravează, imprimă și trage și însuși nu numai toate numerile sale, ci și tot ceea ce-i trebuie zilnic. Chiar pentru cerneală și hârtie e propriul lui furnisor.

Cassa lui, rulează zilnic 80.000 de franci, pentru hârtie numai cheltuiește mai mult de zece mii de franci zilnic. În 1909, numai costul deșeurilor primite din srăinătate întrece suma de o jumătate de milion, de lei. Redacția are o sută de persoane și e împărțită sub controlul redactorului șef, în trei mari servicii: informațiuni, politică și parlamentul, serviciul cu străinătatea.

Are un contact exclusiv cu „Times“ (ziar englez) mulțumită căruia are dreptul la toate informațiile și depeșile cari se găsesc în acest ziar. Firul special, care leagă „Le Matin“ cu „Times“ nu are nici o întrerupere, nici o piedecă și cuvântul plecat electric dela „Times“, se desfășoară pe o bandă la „Le Matin“.

Pentru „Le Journal“, redacția și administrația lui, lucrătorii, fotografii, mecanicii, corespondenții, șoferii, etc. etc., formează un total, care se ridică la două mii de persoane.

„Le Journal“ se tipărește în opt, zece și douăsprezece pagini. Pentru munca aceasta fabuloasă, întrebuințează 14 linotipuri, 10 compozitori cu mâna, 2 mecanici pentru linotype, 170 mecanici, 14 mașini rotative, care scot ziarul împătrit, 5 fotografii și 10 lucrători la fotogravură. Trei automobile sunt puse la dispoziția redacției „Le Journal“ are de asemeni biblioteca și arhivele sale.

*

Dar văd, că am vorbit de linotipuri, de rotative, de pagini turnate, pe cari d-voastră nu le cunoașteți.

Eu, care de câțiva ani am raporturi cu tipografii, acești inteligenți colaboratori ai scriitorilor, vă voi spune în câteva rânduri ce sunt linotypele, etc.

Acum redactorii și-au scris articolele: revăzute de director, de redactorul șef și văzute, după circumstanțe revizuite, de secretarul de redacție iar în urmă sunt trimise paginatorului, care le împarte culegătorilor. Din clipa aceasta omul dispăre, ca să facă loc mașinei. Culegătorul nu mai ia ca altă-dată — sau chiar ca la alte ziare — literile din regale ca să facă vîngalace, din vîngalace coloana și de aici forma; astăzi, culegătorul linotipist stă pe un scaun în fața unei mașini linotip. Mașina funcționează și culegătorul apăsând pe clape — întocmai ca la mașinile de scris, — din matriță, cade litera de care are nevoie. Literă lângă literă formează un rând care se imprimă în plumb topit, și rândul astfel format se așează lângă celelalte, iar matrițele ce l-au format sunt apucate de capătul unui mâner de fer, întotdeauna rândurile apucate în botul mânerului, mi-au reamintit șoarecile în dinții pisice, care le înapoiază casei ce le distribuie automat la locul lor.

Rând după rând și asta cu o iuțeală maximă, formează coloana; coloană după coloană

formează pagina ziarului; când paginile au fost făcute sunt predate turnătorului, care după ce le scoate forma pe carton, anume pregătit le pune într'o formă, unde lasă să curgă un amestec de plumb, care formează adevărata pagină a mașinei rotative opera gigantului cu o mie de brațe, care te asurzește cu șgomotul produs, începe, victorioasă și dominătoare, anunțând par'că cu satisfacție adâncă rezultatele unor capete ingenioase. Și acest gigant, varsă pe două guri ziarul în 4, 6, 8, 12 pagini, împăturat gata 25 foi pe secundă, și de aici începe rolul expediției.

Și operația aceasta se repetă zilnic, căci zilnic așteptați cu nerăbdare apariția ziarului, și fără ele, recunoașteți în viața fiecăruia s'ar simți o lipsă adâncă.

S.

CRONICA EXTERNĂ

Căderea lui Montecucoli

Un eveniment neașteptat a slăbit foarte mult poziția comandantului de marină, contele Montecucoli, și foarte posibil, ca dânsul să și cadă. Este știut, că în budgetul marinei s'au luat sume enorme pentru reorganizarea marinei, dintre cari peste o sută milioane coroane cad pe Ungaria.

De când există dualismul, Ungaria a contribuit totdeauna cu un procent mai mic la acoperirea speșelor comune. Acest procent de speșe s'a cercat totdeauna a fi acoperit prin comanda, ce le face miliția pentru trebuințele ei atât în Austria și Ungaria.

În privința aceasta s'a ajuns totdeauna la un acord între cele două guverne, și numai Kosuth pe când era ministru de comerț, a abandonat și n'a mai ratificat acest acord. Actualul ministru de comerț Hieronymi a stipulat din nou dimpreună cu comandantul de marină Montecucoli condițiile liferării din partea Ungariei, cu atât mai vârtos, că s'a plănuțit o reformă mare pe terenul marinei.

Contractul acesta însă nu s'a subșternut guvernului austriac și astfel este un act unilateral. Ministerul de comerț al Austriei a ținut o ședință, în care a declarat contractul încheiat de nevalabil. Chestia a ajuns și înaintea delegațiilor austriace și aici s'a desaprobat de asemenea acest contract. Prin urmare contele Montecucoli a fost desavuat. Consecința naturală ar fi, ca să demisioneze.

Natural partidele maghiare sunt foarte agitate împotriva acestor hotărâri ale Austriacilor și văd în ele din nou acte nelegale, prin cari guvernul austriac se îngerează în afacerile interne ale Ungariei. Ele stau pe punctul de vedere al contractului încheiat și sunt ferm decise să nu voteze cota pentru speșele comune, dacă nu se va satisface pretențiilor lor. Comandantul de marină, contele Montecucoli este persoană de încredere a Majestății Sale și astfel se așteaptă mari greutăți în înlăturarea lui, mai ales, că guvernul austriac stă pe bază curat constituțională. Ca urmaș a lui Montecucoli se designează vice-admiralul Anton Haus, președintele comitetului tehnic al marinei.

*

Chestia furnisărilor pentru armată, care a fost excepționată de ministrul de comerț austriac și delegații sociali-creștini, după știrile ultime, ar îngreui poziția ministrului de comerț austriac Weisskirchner și nu alui Montecucoli. Până ieri ziarele austriace scriau, că nu este permis să se facă nici o concesie în detrimentul industriei austriace. Declarația delegatului Lucic, însă făcută în numele contelui Montecucoli, a dovedit însă austriacilor, că în lupta aceasta vor fi bătuți. Forurile militare austriace țin la acordul încheiat cu guvernul maghiar. După ziarul Reichspost, aceasta a fost numai o apucătură a sociali-creștinilor contra lui Schönaich, Montecucoli și Weisskirchner. Acest ziar provoacă direct să se tragă la răspundere Schönaich, ministrul de războiu, pentru că nici unul dintre ceice au lucrat în numele lui Montecucoli nu este răspunsabil pentru cele rostite în delegațiuni. Ministrul comun de războiu, Schönaich, scrie Reichspost, trebuie să con-

lucre într-acolo, ca în ambele delegațiuni să se facă declarații egale și astfel să se evite conflictul, care nu este în interesul nici al Austriei nici al Ungariei. După știrile ultime, nu situația lui Montecuccoli este primejdă, ci alui Weisskirchner, care este acuzat de negligență în oficiu. Și această acuză vine din sânul social-cresștinilor, îndeosebi dela aderenții lui Gessmann. Delegatul Steiner va vorbi în proxima ședință plenară a delegațiunilor și va interpreta vederile partidului său în această privință.

Din parlamentul german

În parlamentul german a ajuns în decursul discuției asupra bugetului de război la dezbatere, și întrebarea, Evreii sunt apți pentru miștie sau ba? Deputatul Gröber, centru, a zis, că guvernul german ar trebui să ia exemplu dela celelalte state europene în ce privește serviciul militar al Evreilor. A arătat că în Austria și Ungaria din o mie de soldați 81 sunt Evrei. Astfel ar trebui să se facă și în Germania. Osann, liberal, dar mai ales socialdemocratul Schöplin a afirmat, că nobilimea prusiană ar trebui să se primească cu sânge ovrlesc. A răspuns ministrul de război Herringen, declarând, că la înaintările în armată nu sunt a se considera nici religia, nici naționalitatea, ci numai aptitudinile și serviciile prestate. În armata germană nu există nici Evrei, nici Francezi, nici Poloni, ci Germani.

Se miră, că deputații au vorbit așa, căci cuvântările lor te lasă să crezi că în armata germană sunt stări foarte decăzute. La sfârșit cere, să i se voteze bugetul.

A luat cuvântul apoi deputatul Raab, care a cerut excluderea Evreilor din armată. Ca să-și documenteze afirmația sa dela început, a cerut să se ia în considerare statistica din anul 1870/71, din care se vede mai bine aptitudinea militară a Evreilor. Această statistică va arăta guvernului, că o mulțime de Evrei au fugit pe acel timp în Africa și China de groaza războiului.

Cu toate acestea însă bugetul a fost votat, iar propunerea social-democraților, cari ceruseră înaintarea pe baza meritelor, a fost respinsă.

Criza ministerială din Franța

Luni, după înmormântarea generalului Brun, s'au întrunit ministrii francezi la un consiliu, care a durat o oră. În acest consiliu prim-ministrul Briand a înaintat prezidentului Fallières demisia cabinetului, care a primit abdicarea. Demisia a fost publicată oficios. În actul de demisie Briand motivează abdicarea cabinetului de sub șefia sa. În primul rând accentuiază, că, deși partidul republican s'a divizat în două, totuși guvernul a dispus încă de majoritate, care s'a dovedit și la ultima votare. Dacă cu toate acestea cabinetul își dă demisia, motivul trebuie căutat în împrejurarea, că șeful guvernului s'a convins tot mai mult despre neîncrederea unor membri din partidul republican față de persoana sa. Această neîncredere a stânenit, și va stâneni în viitor și mai mult o lucrare rodnică a guvernului spre binele patriei. Nu frica de opoziție a îndemnat cabinetul la abdicare, ci devotamentul ministrilor față de binele suprem al patriei, care nu le permite să stea în calea unei activități spre folosul republicei. Briand este convins, că se va găsi o persoană, care să se bucure de încrederea deplină a republicanilor, deci să ia această persoană în mână frânele destinelor republicei.

După consiliu Briand s'a despărțit foarte cordial de jurnaliștii de față, exprimându-și părerea de rău, că de aici înainte nu va mai putea întreține acele legături cu ei, ca și pe vremea, când era șef de cabinet.

Prezidentul Camerei Brisson a avut în aceeași zi seara o convorbire mai lungă cu prezidentul Fallières combinând asupra urmașului lui Briand.

Doă persoane, Monis și Vallé, sunt acelea, dintre cari unul va ocupa probabil locul lui Briand. Ei sunt ambii foști miniștri probați, cari se bucură de mare popularitate la partidul republican și prin urmare întrunesc mai mult

încrederea, că vor putea salva solidaritatea partidului divizat al republicanilor. Locul ministrului de externe Pichon îl va ocupa, după știrile de până acum, senatorul Ribot, care întâmpină însă greutăți, deoarece ar fi greu să ocupe acest post, când conducătorul marinei este Delcassé, cel mai mare rival al său. Drept aceea nu-i exclus, ca să fie ministru de externe și Millerand, care este asemenea foarte popular.

Fapte și lucruri din România

Scrisori din București

Aniversarea detronării lui Cuza — Ziarele străine și campania electorală dela noi — O nouă modă ne amenință

București, 11 Febr. st. v. — 11 Februarie! Zi tristă pentru istoria noastră contemporană! La 11 Februarie 1866 primul Domn al României, Domnul român care a înăpăuit Unirea, Alexandru Ioan Cuza a fost detronat.

Și cum a fost detronat! Printr'o conspirație, noaptea, pe furiș, înstrăinându-i armata care-l adora, prin neadevăruri îndrăznețe; câștigând pentru conspirație, prin însinuări perfide, pe cei mai devotați slujitori ai Domnitorului.

Detronarea lui Cuza — care în afară de Unire a realizat cele mai democratice reforme, îndrumând România spre o politică sincer democratică — va rămâne ca un act de gravă necunoștință națională.

S'a invocat atunci fel de fel de pretexte pentru a se motiva acel act. Unii au afirmat, că Cuza ar fi avut intenția — deși fusese ales numai pe 7 ani, — să întemeieze o dinastie a sa, făcând din copiii săi naturali moștenitori legali ai tronului românesc. Alți vrășmași ai săi au insinuat, că Cuza urmărea planul de a se retrage și pentru a ceda tronul unui prinț rus.

Sunt aproape 50 de ani dela detronare. Cu toate acestea până acum nici una din aceste insinuări nu s'au putut dovedi. Și dacă ar fi fost vre-un sămbure de adevăr la baza lor, el ar fi putut fi descoperit, de oare ce toată corespondența și toate documentele ce se aflau în palatul Domnesc în noaptea detronării au rămas în mâinile conspiratorilor. Dacă s'ar fi putut descoperi în contra lui Cuza-Vodă o vină infamantă cât de mică, ea ar fi fost dată pe față de interesul lor să se poată ponegri cu documente cât mai mult personalitatea Domnului detronat pentru a ieși mai luminos în evidență patriotismul actului lor de necunoștință.

Dar dacă documente, care să acuze pe Cuza nu s'au putut produce, trebuie să se fi găsit, de sigur, în arhiva domnească acte și scrisori, din cari s'ar fi putut dovedi deplina nevinovăție a domnului Unirei. Nici dințele însă nu s'a publicat nimic. Și rău au făcut aceia, cari au detronat pe Cuza, că în timp de 45 de ani n'au găsit o clipă de seninătate sufletească, în care să se ridice atît de sus încât să poată face gestul generos, prin care să reabiliteze în mod documentat memoria acestui iubit Domnitor.

Au făcut rău, pentru că au lăsat o dureroasă pată pe una din cele mai frumoase pagini din istoria noastră contemporană. În adevăr, citind această pagină, de la primel rânduri un entuziasm nebun îți cuprinde sufletul. E epoca de jertfe, e vremea de însuflețire, când gândul fericit al Unirei face să vibreze toate sufletele cu aceea putere. E clipa, când ambele țări surori proclamă Domnitor pe Cuza-Vodă. Ți se umplu ochii de lacrimi de bucurie citind dările de seamă privitoare la sosirea lui Cuza în București, ca Domn al principatelor Unite. Zile întregi au ținut serbările. Iar bucuria atinsese gradul cel mai înalt.

Iar după 7 ani... Ce dureros contrast! Domnitorul, care a intrat în București mândru, în timpul zilei, în fermecătoarea sa uniformă, salutul de fanfare și de strigătele de entuziasm ale mulțimei, acest mare Domnitor după 7 ani este detronat în timpul nopții și gonit peste graniță!

Ce tragic epilog pentru bucuria și entuziasmul zilelor de Unire!

Unele ziare străine, și în special germane, publică informațiuni asupra unor „pretinse excese electorale în România“.

Repet, că nici un exces nu s'a comis până acum. Totul se reduce la mici înscenări și exagerări, menite a sdruncina situația guvernului sau a-i crea greutăți cât mai multe.

Și e foarte regretabil, că corespondenți puțin scrupuloși, sau prea zeloși în bunele lor intenții de a servi cutare sau cutare partid în solda că ruia se află, informează străinătatea în mod greșit despre moravurile noastre.

Ar trebui să nu uite acești corespondenți, că prin asemenea procedee, pe de-o parte nu pot aduce nici un serviciu bun patronilor lor — fiind că n'au nevoie partidele din România de propagandă electorală în Austria și Germania — iar pe de alta, aruncă discreditul asupra reputației noastre de țară civilizată.

O primejdie mare ne amenință: *rochiile pantalonilor*. La Paris se încearcă acum să se lanseze *rochiile-pantalonilor*, — o modă foarte ciudată, care defigurează frumusețea armonioasă a corpului femeiesc. Nici nu s'a lansat încă bine la Paris această modă și cucoanele, dar mai ales bărbații dela noi, au și început să tremure de frică. Și cum să nu tremure?

Suntem o țară, pe care fatalitatea ne-a ursit să strănutăm ori de câte ori „sora noastră mai mare“, Franța, are guturai. Astfel stând lucrurile, avem dreptate să ne temem, ca nu cumva *rochiile-pantalonilor* să intre în gustul frumoaselor și elegantelor pariziene, deoarece în cazul acesta, și frumoasele și elegantele bucureștence vor fi nevoite să le adopte!

Vai, și ce păcat ar fi!

Din fericire, primele știri precum și primele fotografii ale noilor rochii au stârnit indignarea sexului frumos dela noi. De altfel e și ridiculă această modă! Într'o vreme, în care până și turcoacele își leapădă șalvarii, această orientală toaletă de harem să fie adoptată de cele mai rafinate femei din lume, de parisiene?

După cum femeilor noastre nu le convine, ca bărbații lor să întreție haremuri, cred că nici ele n'au dreptul să le impue lor... costumul de harem. Prin urmare, să se ferească femeile! Costumul acesta poate deveni primejdios! El amenință să deștepte în bărbați dorința... haremurilor.

Deci, afară cu *rochiile-pantalonilor*! De altfel campania contra noiei mode a și început în străinătate. Și în fruntea acestei campanii se află cei mai de seamă scriitorii francezi.

Și e foarte bine. Femeea trebuie să rămâie ca un scop de frumusețe, iar nici decum ca un obiect de batjocură, — cum vreau s'o transforme capriciul croitorilor și modistelor din Paris.

Bucureșteanul.

SPICUIRI

Modul cel mai bun de a se răzbuna în contra inamicilor săi e a-i constrânge să ne stimeze.

Acela, care făcând o îndatorire a nesocotit ingratitudea, n'a făcut de cât jumătate din datoria lui.

Experiența e un trofeu compus din toate armele ce ne-au rănit.

Religiunea e o mamă, o părăsim la prima izbândă, ea ne așteaptă la cea dintâiu lacrimă.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Litere — Arte — Științe

CÂNTEC.

*Dac'ăș avea pe malul Senei
Grădini și vile feudale,
Le-ăș vinde fără târguială
Pe prețul zimbetelor tale.*

*Căci Cupido, copilul dulce
Ce din guriță nu mai tace,
Cu 'ncântătoarea ta poveste
Imi jură clipele de pace.*

*Și rege chiar de-ăș fi acum...
Departa peste țări străine...
De m'ai iubi — mi-ăș frânge sceptrul
Și 'n zimbete-ăș veni la tine.*

A. Cotruș.

Audiențele unui Român la Impăratul Iosif II.

I. Cine a fost Ienăchiță Văcărescu? *

Banul Ienăchiță Văcărescu a fost un bărbat în multe privințe extraordinar, al cărui nume constituie o glorie pentru Țara Românească.

Descendent al unei familii vechi boereste, de obârșie curat românească, fiul vornicului Ștefan Văcărescu (otrăvit mișelește la anul 1763 prin C. Racoviță voevod), Ienăchiță (Ioan) s'a născut pe la anul 1740 în plinul întunec al epocii Fanarioților. El a avut parte de o creștere deosebit de îngrijită și s'a ocupat cu plăcere și succes cu studiul limbilor, devenind cel mai de samă poliglot român între contemporanii săi, care vorbea și scria bine în 6 limbi: românește, elinește, turcește, latinește, italienește și franțuzește, — dovada unei intelectualități superioare.

Nu e mirare că Domnii Țării românești, după vremuri, au făcut în repeșite rânduri uz de luminile învățaturii sale. Astfel primul cod civil al Munteniei edat de Vodă Al. Ipsilanti a fost în mare parte opera lui Ienăchiță Văcărescu. Dar aceea prin ce și-a ilustrat mai mult numele său acest mare boier, a fost nobilul său patriotism și dragostea sa de limba strămoșească, într'un timp, când aceste sentimente înalte părea că s'au stins cu totul din sufletul epigonilor boierimii române. Sunt celebre versurile scrise de el pe la 1760 și date drept deviză a vieții sale:

Urmașilor mei Văcărești
Las vouă moștenire:
Creșterea limbei românești
Și-a patriei cinstire!

Versurile erau scrise pe portretul lui din fosta biserică a Sf-tului Spiridon (București) clădită sub îngrijirea lui.

Numai dacă ne gândim la timpul, când a glăsuț astfel fiul unui mare boier, un viitor spătar mare, ban și chiar caimacam (locțiitor de Domn) al țării românești, când limba românească era considerată ca „limbă moșicească“ și despoiată de drepturile ei firești în propria ei țară, — numai atunci putem înțelege însemnătatea extraordinară a acestui clasic document de nobleță a Banului I. Văcărescu.

*

Nu e nici o mirare, dacă-l vedem pe Banul Ienăchiță ocupându-se și cu scrisul. El a publicat la 1787 o gramatică a limbei românești, pe care (necunoscând el prima gramatică românească a lui Sam. Micu (Klain) și G. Șincai apărută la 1780 în Viena) o crede cea dintâi încercare de acest fel la noi. În gramatica aceasta ne dă dovezi frumoase și de talentul său poetic, dându-ne versuri bine alcătuite și uneori foarte delicate. Cităm un exemplu:

Intr'o grădină
Lâng'o tulpină
Zării o floare ca o lumină...
„S'o taiu, — se strică!
„S'o las, — mi-e frică,
Că vine altul și mi-o ridică!“

* Vezi: A. I. Odobescu. Scrieri, vol. I, „Poezii Văcărești“.

I. Văcărescu a mai scris o: *Istorie a Impărațiilor otomani* (publicată ulterior de d. Papiu Ilarian), din care părțile contemporane au caracterul de memoare, arătându-ne istoria Țării Românești, așa cum s'a petrecut și cum s'a împărțit și el personal la desvoltarea evenimentelor.

În această Istorie ne-a păstrat Ienăchiță Văcărescu povestirea interesantă a două audiențe de ale sale avute la marele Impărat Iosif al II-lea, — una în Brașov, alta în Burgul din Viena.

Despre aceste audiențe ne dă I. Văcărescu amănunte atât de interesante, încât ar fi păcat, ca ele să nu fie cetite și cunoscute în toate cercurile intelectualilor noștri.

II. Audiența din Brașov.

(1773).

Era pe timpul războiului ruso-turc (1770—1774). Ienăchiță Văcărescu se refugiase din țară cu numeroase familii de boieri la Brașov, unde a petrecut — cu puține întreruperi — aproape tot timpul dela 1770 până la încheierea păcii dela Cuciuc-Cainargi (1774).

La 1773 luminatul Impărat Iosif al II-lea — în calea sa spre Galiția — a sosit la Brașov, unde a găsit mulțimea de boieri români refugiați.

Dar să-i dăm cuvântul Banului Ienăchiță Văcărescu, care scrie:

„Intr'acel an, la 1773, Maiu, împăratul Romanilor, Iosif II, vrând, ca să meargă în Galiția și Lodomeria, în țările ce dobândise atunci, trecând prin hotarele Ardealului, au venit și la Brașov, unde au șezut și trei zile și ne-au făcut nouă boierilor Români, ce eram acolo musafiri [oaspeți] acolo, multă cinste, căci cum a sosit la conacul unde era gătit, pe loc au trimis pe doctorul Impărației sale, la noi unde eram adunați toți, la gazdă la mine și ne-au zis că, măcar că Impăratul cearcă întristare pentru noi, căci suntem înstrăinați de patrie, dar are părere bună, căci ne aflăm adăpostindu-ne în țara Impărației sale și pofteste ca a doua-zi, la 10 ceasuri nemțești, să ne dea audiență. Deci, după ce am făcut mulțămita către doctor, a doua zi am mers toți înaintea Impăratului. Eu am făcut drogomanlăc (interpretarea) boierilor în limba talienească și am fost primiți cu arăta libov (dragoste) și cinste încât, după ce ne-au întrebat și de suntem mulțumiți de ghegeneralul cetății și de chivernisitorii locului și i-am arătat adevărul, s'au întors și au mulțumit ghegeneralului însuși pentru noi; Anholtz se numia ghegeneralul acesta, care au și lăcrinat de bucurie atunci; cu toate aceștea au dat poruncă, ca veri ce pricină vor avea Românii noștri între dânșii, să nu fie volnic a-i judeca cînva, fără de cât noi între noi să-i judecăm, încă și Ardelenii, atât parte ostășească, cât și politicească, de va avea pricină cu un Român, iarăși la noi să vie să-și caute judecata. După aceasta ne-au chemat ca să mergem într'aceea sară la casa ghegeneralului dimpreună cu familiile noastre, unde au poruncit să se facă *Assemblée*. Deci seara ne-am adunat toți acolo după poruncă cu jupâneșele (soțiile boierilor) noastre și, fiind și Impăratul la 8 ceasuri nemțești, intrând în casă, m'au întâmpinat lângă ușe pe mine și mi-a zis! — Senior Văcarescule (căci îmi aflase numele dela audiență), te poftesc și te pui în osteneală ca să-mi faci astă seară tergimanlic (tălmăcire). — Indată cu închinându-mă i-am răspuns, că aceasta este cea mai fericită noapte ce am întâmpinat de când m'am născut, și așa, luându-l de subțioară din stînga, m'am aflat într'această slujbă și cinste, până la un ceas după douăsprezece, nelăsând nici un boier și nici o jupâneasă ca să nu facă vre-o întrebare sau vorbă sau mîngăiere, până când, vrând să meargă la gazdă, ne-au chemat, ca să mergem a doua-zi afară din cetate la loagăr, unde are să facă însuși exerciții ostașilor, ce erau acolo. Deci mergând după ce au făcut iarăși multe vorbe de mîngăiere și așa au slobozit a merge la gazdele noastre și Impăratul a purces în Țara Leșească“.

(Va urma).

V. Gilu.

Lupta împotriva racului

La sfârșitul anului trecut, s'a înființat în Viena o societate pentru lupta împotriva racului. În ea s'au înscris toți fruntașii științei medicale, îndeosebi bacteriologi și chirurși. Impăratul a luat'o supt ocrotirea sa.

Specialiștii orbăcesc până acum în întunec, fiecare având părerea sa deosebită, dovada cea mai bună că nu se știe nimic hotărîtor. Nu se cunoaște măcar, dacă se datorește unui microb. Nu se știe nici dacă se poate lua.

Se știe, că boala e mai deasă la orașe și anume în părțile mai înghesuie cu locuitori. S'a constatat că sunt case cance-roase, strade și cursuri de apă.

Se știe de asemenea, că e mare nevoie de spitale speciale, căci o operație sau o căutare făcută la vreme, poate scăpa o viață. Razele Röntgen s'au dovedit binefăcătoare în multe cazuri. Tot așa razele radiului.

Austria urmează pilda Germaniei, unde se află instituția lui Czerny în Heidelberg. Aci se experimentează tot ce se propune sau laudă ca folositor în această luptă, din nefericire fără mult folos.

Indoiala nu încap: va veni vremea și când știința va birui acest dușman al omenirei, după cum a biruit atâția alții, cari păreau tot așa de misterioși și tot așa de nebiruiți.

Cărți și reviste.

Fără suflet, (nuvele și schițe) de Victor Eftimiu. — Cu toate că în acest volum de 126 pagini, d. Eftimiu aruncă arar câte o comparație riscată și vără câte o acțiune falsă, „nuvelele și schițele“ au suflet, cum au multe din poeziile d-sale, publicate până acum. D. Eftimiu este talentul sintezei. Lucrările-i cuprind fond novator și adeseori sunt crâmpene de adâncă psihologie. Uneori te surprinde cu puterea sa de concentrațiune, când jonglând cu idealismul, îți impune non-sensurile vieții. În legătură cu aceasta, se poate stabili că fecundismul este o boală pentru scriitori, care îi împiedecă de a da opere mai de seamă. Când cad în ispitele gloriei, scriitorii au iluzia că scriind mult, vor fi, prin această fecunditate mai folositori, — ceeace e tocmai contrarul. Sunt pasagii din „Fără suflet“ peste cari treci foarte repede, neoprindu-ți atențiunea și senzitivitatea, după cum sunt altele, cari îți le opresc în mod impunător. Probabil, că aceasta provine din boala de mai sus.

În genere, citesti cu plăcere, „nuvelele și schițele“ d-lui Eftimiu, trecând cu simpatie dela una la alta, găsind adesea colorit și plasticitate. Astfel, în „Regele Păcurei“, în care un miliardar american simte întâia oară în viața lui zădărnicia averii sale, când

„Fostul pik poket din Londra, fostul căutător de aur din Alaska — era acum miliardarul cunoscut, Regele Păcurei, și cel mai mare fabricant din Colorado. Avea două-trei sute de mili-

oane de dolari pe piața New-Yorkului, un întreg orașel de uzine, câteva râuri aurifere, două fete de măritat, o casă de bancă în Washington și rinichii stricați. Cu zece ani înainte, avea numai un milion de dolari, numai trei fabrici, numai o fată și numai un rinichiu stricat. Mai avea și prietenii pe atunci. Acum era singur — și singurătatea asta îl durea, întâia oară. Ce fericit era el acum treizeci de ani, când n'avea nimic în buzunar!

„Dimineață de iarnă“, mi-a reamintit mai târziu, un pasagiu asemănător din Pierre Loti — după cum, tot mai târziu după ce am citit din volumul d-lui Eugeniu Revent, poezia „Cântecul Dunărei“, am băgat de seamă că este o imitație a „Oltului“ poetului Goga. Dar „Dimineață de iarnă“, merge ca reminiscență.

Multă pătrundere a lucrurilor în „Ca doi străini“, „Dragoste veche“, „Povestea unui om leneș“. O temă de psihologie feminină avem în „Singurul“, poate cea mai frumoasă bucată din volum, cu care autorul redă un chip al *marei arte* și-și restaurează talentul.

V.

Economie —

— Industrie —

— Comerț —

Lipsa

unei „Reuniuni economice pentru asigurarea vitelor“ în Timișoara

La începutul a. curent d. V. C. Osvadă, făcând o dare de seamă despre fluctuațiunea vieții economice la poporul nostru din țara aceasta în a. 1910, — amintește cu bucurie și de rezultatul îmbucurător, la care a ajuns după un an de muncă „*Reuniunea pentru asigurarea vitelor*“, înființată anul trecut în Orăștie. Și dacă de astădată nu s'a oprit mai mult asupra acestui punct, ca să îndemne cercurile conducătoare din diferitele părți să înființeze reuniuni de felul celei amintite mai sus, — n'a făcut aceasta, pentru că nu s'ar bucura de înființarea lor, ci indirect — arătând rezultatul frumos, la care a ajuns reuniunea din Orăștie, — ne îndeamnă să lucrăm pentru înființarea lor.

Și vremea trece, și zierele noastre nu mai înregistrează nici o știre în direcția aceasta, cu toate că nu este ținut românesc, unde economia de vite — dacă nu este principala ocupațiune a țaranului nostru, — să nu meargă paralel cu economia de pământ.

Așa stând lucrul, cred că a sosit timpul de a ne îngriji de țaranul nostru și în această direcție, pentru că — dacă orice reuniuni sunt făcute cu gândul curat de a ridica starea morală și materială a poporului nostru, — nu este poate nici o reuniune, care să arete așa de pipăibil chiar și țaranilor, că ea este înființată numai și numai de dragul lor, ca *reuniunea pentru asigurarea vitelor*.

Și dacă s'a putut înființa o atare reuniune în Orăștie, de ce să nu se poată și în alte centre? Au doară economia de vite să nu fie nicăieri așa lătită, ca în părțile Orăștiei? Ori doară acolo este soiul cel mai nobil de vite, și numai de asigurarea aceluia trebuie să ne îngrijim? De ce să nu se înființeze o atare societate și în Timișoara de pildă, care este centrul întregului Bănat, unde rassa cea mai nobilă de vite cornute este mai lătită ca ori unde la poporul nostru? Au doară Bănățenii — dacă nu mai sunt geloși pe zicala, că „Bănatu-i fruncea“, — să nu se îndemne nici a imita în cele bune pe cei din alte părți, în cazul acesta pe cei dela Orăștie?

Cu tot dreptul se plânge cel ce scrie în ziarul „Tribuna“ la rubrica „Economie“, că de țaranii nemți și unguri din Bănat se îngrijește „reuniunea economică sudungară“ din Timișoara, câștigându-le pe lângă mari înlesniri vite de soi și porci de prăsilă, numai „bieșilor noștri țărani nu le vine nici un ajutor, nici un sfat, nici un

îndemn dela nime.“ Câtă durere cuprinde aceste puține vorbe, o înțelege fiecare.

A fost o vreme, când și noi aveam aici în Timișoara un absolvent de agronomie, aplicat la „reuniunea economică sudungară“ și care cât timp a stat în postul acesta (cam 2 ani) — a făcut mult și pentru poporul nostru umblând prin sate, ținând prelegeri și înființând mai multe societăți economice ca membri ai „Reuniunii economice sudungară“. S'a dus însă de toți iubitul d. Iancu din mijlocul nostru, și de atunci nu s'a mai aflat nime, care să continue opera începută de dânsul în părțile acestea.

Speranța însă ne mângăie, căci avem noi și în Timișoara destui bărbați vrednici, cari și până acum au dat destule dovezi, că sunt cu durere pentru poporul dela sate și se interesează de soarta lui. Către aceștia se îndreaptă cuvântul meu, rugându-i, să caute a face chestia înființării în Timișoara a unei reuniuni economice sau în parte a „unei reuniuni pentru asigurarea vitelor“ chestie de actualitate, și cerând concursul binevoitor al oamenilor noștri de specialitate, să ne arate cât mai curând, că la realizarea acestei idei nu a fost de lipsă decât voința celor chemați.

Miron Moldovenescu.

Scumpirea alimentelor

Aproape întreaga populație a orașelor, dar mai cu seamă mercantiliștii, învinovătesc în mod exclusiv numai pe agricultori pentru scumpetea alimentelor. Setea neastâmpărată după câștig tot mai mare, nesațiul plugarilor de a mări renta pământului, nu atât prin o exploatare mai rațională și intensivă, cât mai mult prin urcarea „exorbitantă“ a produselor de prima necesitate ale solului, — aceste învinuiri au devenit clișeu prea des folosit în coloanele mai tuturor ziarelor.

Nu vrem să susținem, că prețul produselor agricole nu s'ar fi urcat în timpul din urmă. Dar trebuie să admitem faptul, că aceasta urcare este, în cel mai rău caz, cel mult în mod egal proporționată cu scumpirea produselor industriale, cu scumpirea generală a traiului. Este deci firesc, ca prețul produselor agricole câștigate sub condițiile impuse de o scumpire generală se crească în aceeași proporție, cum au crescut materiile necesitate — direct sau indirect — la producerea acelor. Și dacă vom mai cumpăni și faptul, că recolta a fost în anii din urmă în multe locuri slabă, pe alocurea chiar compromisă, în mod parțial sau total — nu trebuie să fim „agrarieni“ pronunțați pentru a recunoaște îndreptățirea producătorilor agricoli, de a-și desface și ei marfa cu preț mai urcat. Aceasta urcare este deci justificată prin tendința evolutivă a tuturor valurilor, cari formează articoli de comerț și nu are nici de cum caracterul urcării forțate în mod artificial prin trusturi, cartele etc., cum ni le oferă marea industrie și comerțanții engroșiști.

Dar pe cât de naturală ni-se pare urcarea prețurilor a aproape tuturor produselor solului și preste tot a tuturor materiilor de primă necesitate rezultate din munca agriculturii, — tot atât de nefirească ni-se pare repartizarea *câștigului*, realizat prin valorizarea mai avantajoasă. Căci ce vedem în satele ceva mai îndepărtate de centrele de desfacere și consumație, mai ferite poate și de arteriile unei comunicații lesnicioase? Procentul urcării la prețurile stabilite prin media unui șir de ani, e neînsemnat de mic în comparație cu acel procent, pe care-l plătește orașanul peste ce am putea numi relativ-normal.

Cauza acestei urcări disproporționate nu este nici decât „lăcomia nemărginită“ a plugarilor, ci efectul prea întinsei și prea costisitoarei *intermedieri* a desfacerei produselor agricole. Mai elocvent ne învederează acest fapt rezultatul anchetei, ce a întreprins ministerul de agricultură al Statelor-Unite în șaptezecișopt orașe. Iată unele date: de abia 50% din valoarea laptelui vândut revin agriculturii, 7% căilor ferate pentru transport, iar restul de 43% formează câștigul brut al negustorului intermediator; tot numai jumătatea prețului intră în buzunarul plugarului din vânzarea galișelor, aproape tot numai atât din vânzarea ouălor, mai mare a

restului este câștigul negustorilor, cari mijlocesc desfacerea acelor produse între consumatori.

Aceste date, cu toată proveniența lor americană, ne grăesc destul de limpede. Păcat că nu ne dă mâna și nouă, Românilor, de a întreprinde astfel de anchete, cari ne-ar putea clarifica în multe privințe, de însemnătatea netăgăduită pentru dezvoltarea vieții noastre economice. Astfel ar fi interesant și folositor pentru orientarea și îndrumarea noastră în vârtejul luptei economice de a ști, că oare cam cu câte procente urcă, respectiv scărișesc, prețul alimentelor consumate, respectiv produse de Români, droaia de mijlocitori streini? Și dacă în desfacerea produselor agricole destinate mării industrie și exportului nu vom putea nici când elimina intermedierea mijlocitorilor streini, va fi oare cu puțință de a realiza cel puțin desfacerea *directă* a primelor materii, fie alimente, fie materii brute căutate de consumatorii și parte din meseriașii noștri?

Credem că nu. Cooperativele sau tovărășiile satești ar avea menirea de a pune pe producătorul țaran în nemijlocită legătură cu consumatorul orașenesc. Tot astfel ar facilita tovărășiile desfacerea reciprocă a produselor speciale ale unui stat sau regiuni în acele localități, unde acele ar lipsi. Singurul factor mijlocitor, care ar mări sau micșora valoarea mărfii, ar fi transportul. Acesta însă e minim, considerând desvoltarea tot mai mare a comunicației moderne. Iar cele 20—30%, sau poate și mai mult, cari formează azi câștigul mijlocitorului strein, ar rămânea în pungile noastre.

Considerând sumedenia de negustori streini, cari se îmbogățesc chiar și numai din mijlocirea ce efectuează între noi, ca consumatori și producători — e evident că câștigul ce am putea realiza pe această cale ar fi foarte însemnat.

INFORMAȚIUNI

ary Cluj

Arad, 28 Februarie 1911.

De-ale noastre.

Să sprijinim tipografiile românești! Sunt 2 3 ani de când organele noastre de publicitate, într'un avânt de solidaritate neobicinuită de alt-cum între ele, au luat hotărârea laudabilă, a nu mai publica anunțuri despre petreceri, concerte românești și altele ieșite din tipografiile străine.

De hotărârea luată s'au ținut zierele noastre, și a început a ține seamă de ea și publicul românesc și diferitele noastre instituții culturale. Cu atât mai mult trebuie să surprindă ca tocmai *invitățile la petrecerea cu jocuri naționale, ce Comitetul central al „Astrei“* a aranjează la 5 Martie în favorul „Muzeului Astrei“ a trebuit să vadă lumina zilei în o tipografie străină (Ios. Drotleff). Oare văzut-am noi vreodată o societate culturală săsească, sau și particulari sași să sprijinească vreo tipografie românească? Să nu fi fost în stare careva din cele două tipografii românești din Sibiu, să execute invitațiile din chestiune în condiții cel puțin egale cu tipografia lui Drotleff?

Să învățăm dela străini, să ținem la ale noastre, să sprijinim toți cei chemați tipografiile românești!

Distincțiune. Cetim în „Unirea“, că d. *Iustin Hossu*, locotenent de infanterie în Biserica albă, fiul canonicului Iosif Hossu din Blaj, pentru meritele câștigate întru împiedecarea lăfăriei holerei, a fost decorat de Majestatea Sa cu ordinul *Signum laudis*. Călduroase felicitări!

O rectificare. Aflăm în Nr. 8 al „Unirei“: „Ziarele din capitală și după ele și unele de ale noastre, au adus știrea, că reprezentanții veneratelor capitate diecezane s'au prezentat ministrului de culte sub conducerea P. S. Sale Episcopului dela Lugoj și a deputatului *Dr. I. Siegescu*, spre a cere regularea dotațiunii lor din partea guvernului. D. dr. V. Smigelski, care a luat parte în această deputație ne autorizează să rectificăm această notiță într'acolo, că reprezentanții capitolului au fost conduși la ministru numai de P. S. Sa Episcopul Vasile Hossu, nu și de deputatul dr. Siegescu.“

Așteptăm această rectificare.

Caragiale la Arad. Marele nostru scriitor I. L. Caragiale, maestrul prozei românești, în călătoria sa dela Berlin spre București, s'a oprit la Arad, unde a petrecut ziua în mijlocul admiratorilor săi.

Declarație. *) Deoarece văd, că domnii raportori ai procesului domnului Octavian Goga nu au amintit — de sigur, din nebagare de samă — o împrejurare, care mă interesează pe mine personal, vă rog, mult stimat d-le redactor să dați loc următoarelor rânduri: Am fost totdeauna gata să iau asupra mea răspunderea pentru poezia incriminată și am declarat aceasta, în scris și cu graiu viu în repezite rânduri, d-lui Octavian Goga. Dacă procurorul n'a pornit cercetare împotriva mea, n'am avut putința să ajung pe banca acuzaților. Brașov, 25 Febr. n. 1911. *Dr. Horia Petra-Petrescu.*

Nouă cancelarie advocațională. Aflăm, că d. avocat dr. Eugen Sâmpeteanu și-a deschis cancelaria advocațională în Zernești (cott. Făgăraș) în casele d-lui învățător Ioan Spercher.

Incetarea unei reviste. Citim în „Neamul Românesc”: „Revista copiilor „Fluerasul” nu va mai apărea. Onorații abonați sunt rugați să nu mai trimită abonamentul pentru 1911. Cei cari au trimis banii, vor primi în schimb cărți pentru copii.

Onoratele reviste sunt rugate să oprească schimbul.

Păcat!”

Curs suplinitor. Domnul ministru de culte și instrucțiune publică reg. ung. cu datul 4 Februarie 1911, nr. 15510, publică curs suplinitor de trei săptămâni, cu începerea dela 3 Iulie 1911, pentru înmulțirea cunoștințelor necesare unui învățător. Cursuri pentru învățători se vor ține la preparandiile de stat din: Arad, Baja, Csáktornya și Igló; iar pentru învățătoare la Pozsony și Sepsiszentgyörgy.

La fiecare din aceste preparandii se primesc câte 60 învățători: 30 pe speșele statului, ceilalți pe speșele proprii. Cei primiți pe speșele statului, mai capătă și câte 20 cor. speșe de drum; iar cei primiți pe speșele proprii, vor căpăta locuință și întreținere cu preț moderat, în internatul institutului.

Rugările, netimbrate, trebuie înaintate până în 6 Martie 1911 inspectorului reg. de școale, de care se țin competențele.

Recomandăm învățătorilor noștri, să ia parte cât mai mulți la aceste cursuri interesante, din punct de vedere pedagogic, cu un program foarte variat și instructiv, comunicat tuturor inspectorilor reg. de școale.

Publicăm pe această cale știrea, ca învățătorii noștri să se poată anunța până în 6 Martie. — Blaj, în 25 Februarie 1911. Direcțiunea institutului pedagogic gr. cat.

Petrecheri.

Concertul țăranilor Români din Oravița. Sub acest titlu expun impresiile dela concertul țăranilor Români din Oravița română, grupați în reuniune gr. ort. de cetire și cântări. Am tot așteptat în credința, că se va găsi un altul dintre pușinii intelectuali, cari au participat la acest debut al acestor falnici țărani, care mișcat de aceste manifestațiuni artistice, va aminti ceva de ele. Constat însă, că afară de câteva șiruri reproduse de ziarul nostru localnic: „Progresul”, în nici un ziar nu s'a amintit de acest mare debut. — Imi iau deci voie, ca în fuga condeiului să fac o mică dare de seamă. Și acest concert a dovedit, că această reuniune își susține încă buna reputație din trecut, prin urmare e vrednică de sprijinul marelui public românesc. Concertul a avut un mare succes moral și material. Punctele din program au fost executate cu o rară îndemânare. S'a jucat piesa lui Alexandri: „Arvinte și Pepelea”. — D-nul dirigent învățătorul C. Lazăr în rolul lui Arvinte, a stărnit mult haz. Cu rutină și pricepere ne-a zăgrăvit pe moșneagul viclean, care pe lângă toată iscusința sa firească, la fine totuși, în urma patimei sale s'a văzut biruit. În rolul lui Pepelea, a debutat cu mare succes fiul

*) Rog și celelalte redacții românești să reproducă aceste rânduri.

de țăran Gheorghe Sterianu. La primul pas pe scenă acest tânăr țăran ne-a impus, primul cuvânt ne-a delectat, căci vorba o românească răspicată și limpede. În rolul Mândicei a debutat cu deplin succes d-șoara Elena Bogdanu, care e cunoscută, ca diletantă pasionată. — Corul a cântat trei piese: „Hora Dobrogeană”, Cântecul oșteanului și „Morarul”. La toate trele piese publicul a insistat la bisarea lor, singură piesa: „Cântecul oșteanului” și cor bărb. de I. Costescu fiind o piesă foarte grea și obositoare nu s'a bisat urmându-i „Cucuruz ca iedera” cor mixt, o piesă a d-lui I. Vidu, care a stărnit aplauze entuziaste. În scena comică a lui Heine: „O seara din Stengărești”, iscusința acestor bravi coriști și-a ajuns culmea. — Așa s'a isprăvit această producțiune culturală din seara de 12 Februarie (30 Ianuarie a. c.) ca de încheiere remarc tristă împrejurare, că inteligența localnică de astădată s'a purtat cum se poate mai rău. Din numărul considerabil de intelectuali, nu a aflat de bine nici măcar unul, să onorifice cu prezența sa acest debut al poporului; deși membri acestei reuniuni la toate ocaziunile au ascultat glasul lor! — Ar fi deci de dorit și cred, că pe viitor la asemenea ocaziuni, toți intelectualii vor da concursul lor moral sau material.

Coresp.

Concert și teatru în Hațeg. Reuniunea română de cântări din Hațeg invită la producțiunea teatrală, ce o aranjează Sâmbătă, în 4 Martie n. 1911, în sala hotelului „Mielul de aur” din Hațeg. Începutul la 8 $\frac{1}{2}$ ore seara. Venitul să dă pentru biserica gr.-or. română din Hațeg.

Programul: „Tainic să luptă”, cor bărbătesc de N. Popovici. — Declamație, de A. Ganea. — a) „Auzi valem”, cor. bărbătesc, de I. Vidu. b) „Coasa”, cor bărbătesc, de I. Vidu. — „Chirița la volaj”, cântonetă de V. Alexandri, predată de d. Dr. F. Bontescu. — „Marșul dorobanților”, cor bărbătesc. — „Așa a fost să fie”, piesă populară într'un act, de A. Țințariu, după care va urma dans.

Concert în Satul-nou. „Corul bisericesc gr. or. română din Satul-nou” invită la concertul urmat de dans ce-l va aranja la 4 Martie n. 1911 (în presarea Duminecii lăsatului de brânză) în ospătăria d-lui I. Kling. Începutul la 8 ore seara. Suprasolviri se primesc cu mulțumită. Venitul curat e destinat pentru fondul Corului bisericesc. Prețurile de intrare: Loc I. 1.40 cor., loc II 1 cor., loc III pentru țărani 70 fileri.

Programul: „Vivandiera”, cor bărbătesc de G. Dima. „Povestea privighetoarei”, de Dulfu, predată de d. R. Balnojan. „Noaptea consolatoare”, cor bărbătesc de Porumbescu. „Hodja Murad Pașa 1604” de Alexandri, predat de conducătorul corului. „Săraci cărările mele”, cor bărbătesc de Sequens. „Dăscălița” de O. Goga, predată de dra Viorica Rudneanu. „Ce te legeni codrule”, cor bărbătesc de * * „Soldan viteazul”, monolog de Alexandri, predat de coristul A. Bogdan. În pauză se va juca „Bătuta” și „Călușerul”.

Bal în Oravița. Tinerimea română din Oravița-mont. aranjează Sâmbătă la 4 Martie n. 1911 petrecere de dans în sala otelului „Coroana ung.” Începutul la 8 $\frac{1}{2}$ ore seara. Venitul curat e destinat fondului „Reuniunii române de cântări din Oravița-montană”. DAMELE sunt rugate a se prezenta întrucât se poate în costum național.

Serată literară muzicală în Năsăud. Societatea de lectură a elevilor dela gimnaziu superior fund. din Năsăud invită la serata literară-muzicală urmată de joc, care o va aranja în Năsăud în sala de gimnastică a gimnaziului Sâmbătă la 4 Martie st. n. 1911. Începutul la 7 $\frac{1}{2}$ ore seara. Venitul este menit fondului bibliotecii școlariilor. Ofertele benevole se vor cvita în raportul anual al gimnaziului.

Programul: „Cuvânt de deschidere”, rostit de președintele societății Aurel Gavrieșu, elev în cl. a VIII-a. Marșul „lumea mea” de I. Mureșianu, pentru orestră. „Dragostea și durerea de masele”, monolog de Saphir predat de Leonida Bancu, elev cl. VII-a. „Cântec de seară” de N. Popovici, „Din depărtare” de I. Vorobchievici, coruri bărbătești. „Din prag”, poezle de A. Vlăhuță, declamată de Liciniu Blaga, elev cl. a VIII-a. Uvertura la „Freischütz” de C. M. Weber, executată la violină de Septimiu Cenar, elev în cl. a VIII-a cu acomp. de pian. „Friguri de autor”, dialog de N. Gane, predat de Leon Bârsan și

Vasile Cherecheșiu, elevi în cl. a VIII-a. Valsul „Meteor” de Ivanovici, pentru orestră. „Moartea lui Fulger”, poezie de G. Coșbuc, declamată de Ioan Spătariu, elev în cl. a VIII-a. „La o rândunică” de I. Costescu, „Flori de nufăr” de A. Bena, coruri mixte. „Din relele tutunului”, monolog de A. Cehov, predat de Ioan Halas, elev în clasa a VIII-a. Uvertura la „Nunta lui Figaro”. de W. A. Mozart, executată la flaut de Tit. Slăvoacă, elev în cl. a VIII-a, cu acompaniare la pian. „Cuvânt de închidere” rostit de vice-președintele societății Gregoriu Man, elev în cl. VII-a.

Din patrie.

Un profesor slovac despre naționalități. Profesorul *Massaryk* dela universitatea din Praga a ținut Sâmbătă seara o conferință la Budapesta în sala Savoy, despre problema națiunilor mici.

Intre altele a spus, că națiuni mari există numai din secolul al XIX. Aceste națiuni mari, ce fac oare afară de tunuri și soldați? Ele pot deveni și mai mari prin ajungerea unei culturi înalte și prin o literatură bogată.

A dezvoltat teoria cum devine mare o națiune mică și cum se poate impune o națiune ca factor important față de o altă națiune mai mare. Azi nu există națiune curată. Aduce spre exemplu Muntenegrul. Spune apoi, că Slovacia trebuie să se unească cu Cehii; unirea însă să nu fie politică, ci numai culturală și anume ca limba culturală să fie aceeași. Ei trebuie să se unească și pe teren bisericesc.

Slovacia și toate naționalitățile din Ungaria trebuie să învețe dela Unguri politică economic-financiară, prin care au reușit să ajungă în stadiul de independență, deși ei sunt numeric în minoritate față de celelalte naționalități și să aibă o supremație asupra celorlalte naționalități.

Dacă naționalitățile din Ungaria se vor uni pe teren economic, atunci vor reuși să înfrângă supremația Ungurilor.

Naționalitățile trebuie să creeze centre, un fel de capitale. În chestia Ovreilor, conferențiarul spune, că Ovreei din Austria până acum 10 ani, toți se numeau că sunt Nemți, acum însă ei sunt Boemi.

În Ungaria ei spun, că sunt Unguri. Când naționalitățile vor ajunge la o mai mare importanță, atunci Ovreei se vor face după împrejurări, Români, Slovaci sau Sârbi.

Naționalitățile să fie sincere în politică, chiar istoria spune, că Ungurii fac politică prin minciuni.

Naționalitățile să se reorganizeze, să creeze asociații economice și industriale. Ajungând la o stare de consolidare, naționalitățile vor putea să silească pe Unguri să le permită orice.

Țigani în fața Curței cu jurați. Azi dimineată s'a început pertractarea crimei Țiganilor din Csengerbagos și Csengersina în fața Curței cu jurați din Sătmar.

De data aceasta s'a pertractat numai încercarea de asasinat din Csengerbagos, fiind de față acuzații Mihai Topos, Gheorghe Gereben și Carol Nemet, cari în noaptea de 1 Decembrie au spart cârciuma lui Martin Smilovits, jăfuind locuința iar pe Smilovits împreună cu soția sa i-au rănit greu.

Diverse

Târg de vite în Sebeșul-săsesc. În urma concesiunii ministeriale, în 1 și 2 Martie n. c. se ține în Sebeșul-săsesc un târg de vite, în locul celui ultim care nu s'a putut ține, din cauza epizotiei.

Publicațiune. Ministrul de comerț, în locul târgului de vite din 6 Decembrie, — zădărnicit prin boala de unghii — sub Nr. 1817 a conces ținerea târgului de vite suplinitor pe 3 și 4 Martie st. n. în Braj.

Ultime știri

Din Serbia. Criza ministerială provocată prin declarația ministrului de război Gojkovics pe care trimisul german la Belgrad Reicheuan a luat-o ca ofensă la adresa lui, s'a sfârșit prin demisia ministrului Gajkovics. Ministrul n'a mai voit să revină asupra cazului și să-și ceară scuzele în parlament, ci, și-a dat mai bine demisia. Opinia publică din Belgrad e foarte agitată și critică cu asprime ținuta trimisului german, care a provocat această criză.

Constituția pentru Alsacia-Lorena. După ziarul „Post”, pertractările dintre Centru și guvernele federale ale Germaniei, vor întâmpina multe greutăți. Este mai mult ca sigur, că guvernele nu se vor învoi nici de cum la o autonomie deplină pe seama acestor provincii, și nici la reducerea drepturilor împăratului. Mai mult sunt inclinate guvernele a le ceda vot în consiliul federal, dar și aici cu unele restricțiuni. Mai mult nu se va concede.

Cafeaua se scumpește. Societatea industrială a ferbătorilor de cafea a publicat hotărârea luată în ședința sa ținută la Praga zilele trecute, aducând la cunoștința publicului, că începând cu 1 Martie, atât în Praga, cât și în cartierele orașului, cafenelele au ridicat prețul tuturor articolelor. Astfel va fi mai scump „șvarțul” ori „capușnerul” tradițional al clienților acestor localități publice, cât și prăjiturile, beuturile, bufetul întreg.

Din Macedonia. „Dreptatea” din Salonice, ziarul fraților Aromâni scrie următoarele:

D. Bațaria ministru. „Frânzăle grațești din Pole scriu că va și s'facă ninca două ministere: un a poștelor și alantă a ghiumberchiliei și că nai ma mulți deputați a partidului Unire și Progres caftă ș'hibă numit la unlu di aeste două ministere senatorlu aromân, d. N. Bațaria”.

Tot în ziarul fraților Aromâni cetim următoarele șire pline de jale și durere:

Tri Aromânii di Ohrida. „Dit scrișorile ce nă vin di Ohrida învițăm că mare zinie li-află pe Aromânii a noștri di cutremurlu a loclui ce nică nu păpsi. Tu

inima a iarnăliei lumea sta nafoară tu ciadiri. Multe case cădzură ș'multe fumeli Armaseră maș cu stranile dipi năse. Agiu-toarele ce lă pitreace huchimatea nu agiungu; oamenii agiuneadză. Ti lia mila de jalea ce vedzi. Credem că tu multe hori va și s' facă liste, tra s'vină tu agiu-torlu a fraților a noștri de Ohrida. Frînzza Dreptatea așteaptă cu nearăvdare s'publică listele de subscripție”.

Bunul Dumnezeu să poarte grija fraților noștri Aromâni din Ohrida, iar noi le trimetem sincere și călduroase mângăieri frățești.

Autonomie pentru Poloni. Duma rusească a desbătut în zilele acestea un proiect referitor la autonomia administrativă a Polonilor din Rusia. Duma a recunoscut prin unanimitate de voturi necesitatea unei astfel de autonomii. Directorul administrației din Petersburg a promis, că guvernul va prelucra un proiect detaliat în această privință.

Când s'a terminat această desbatere, s'a ridicat deputatul, contele Vladimir Obrinski și a declarat, că primirea acestui proiect va contribui de bună seamă, ca Polonii din Galiția să dea și Ruthenilor de acolo concesiuni.

Imediat i-a răspuns deputatul polon Grabski, că Polonii din Galiția nu pot fi rezponzabili, de oarece toată puterea asupra administrației se află în mâinile Austriei, asupra căreia singur cade deci toată răspunderea.

Cu aceasta s'a încheiat incidentul.

Agitație (?) în gară. Tribunalul în ziua de 27 Februarie a condamnat pe Florea Bredian la două săptămâni închisoare de stat pentru agitație împotriva Statului maghiar.

Iată cazul:

În ziua de 15 Noemvrie 1910 plecase Florea Bredian din Sântana la Arad. Aștepta bietul om liniștit la cassă, dar oficiantul nu-l luase în seamă. Dela un timp își pierduse răbdarea, stătea ca pe spini. El se adresă cassierului, văzând însă că e desprețuit din partea acestuia

și o luptă groaznică, s'a încins. Era groaznică, pentru-că năvălitorii fiind de cinci ori atât de numeroși, nu puteau cu toate aceste să pătrunză toți de-odată la locul strămt și se făcea încăierarea oare-cum pe rând, piept la piept. Franciscanul roșu însă, cu popa Clar, înfiorați de acest sfârșit, au dat în urma sfatului diacului, ce se lupta ca un turbat cu o secure în mână, busta spre scara din podul clopotniței și acolo s'au închis tustrei, împingând podișca grea peste gaura intrării. Pe când însă măcelul din clopotniță ținea înainte și în locul celor doborâți se înființau alții din năvălitori, iar numărul slugitorilor mănăstirești, cu toată vitejia lor, se tot împuțina, se pare, că se pusese și alt ceva la cale. Că iată deodată și poarta mare a mănăstirii desbelciugată și deschisă cu podul lăsat în jos și prin ea au dat năvală și târgoveții ce nu erau tocmai de luptă. Dar strigau cu atât mai crunt către cei încăierați să fugă din turn, că arde acoperișul.

Cine a fugit dintre Moldoveni, e greu de spus; dar din papistași n'au putut să-și scape zilele nimeni, afară de bătrânii călugări și băiețașii ce s'au predat singuri, cerând milă. Ce se petrecea însă în podul clopotniței, cine e harnic să o spună! Și-au făcut osânda, strașnică, cum le-au dat-o însuș Dumnezeu, cel drept și atotștiutor. Și cu cei doi călăi nemiloși ai căpitanului Vrăbie, au ars în scrășnitul durerii iadului suferit chiar pe pământ și uneltitorul fărădelegilor făptuite pe pământul românesc.

Când au început să cază bucăți de grinzi dogorite de jarul focului și au încetat vaetul ce-

și-a pierdut cumpătul și cică ar fi zis vorbe grele:

„Zadarnic cer bilet, porcii aceștia de maghiari nu-mi dau. Dar banul Românului e bun. Dea Dumnezeu ca Țara Ungurească cât de curând să aibă soarta Poloniei”.

Șeful stațiunii l-a denunțat, iar Bredian s'a ales cu pedeapsa de 2 săptămâni.

Arestarea unei bande internaționale de spărgători la Belgrad. Brigada de siguranță din Constanța a fost înștiințată, că la Belgrad a fost arestată o periculoasă bandă de Țigani hoși și escroci internaționali compusă din Iusuf Muhamet, Azis Iusuf, Fatima Muhamet, Casum Sali, Abdul Kasum, Hasan Muhamed și Meir Petmuhamet, născuți parte din ei în Calcuta (India), parte în Algeria, iar femeia la Constantinopol.

Membrii, cari compun această bandă nu cunosc decât limba turcă și arabă. Banda operează în modul următor: Un membru se prezintă vre-unui comerciant oarecare rugându-l să-i schimbe o monedă de aur — de obicei falsă — și în intervalul acesta năvălește în prăvălia sau locuința comerciantului întreaga bandă, care fură tot ce se află în cale.

Sus zisa bandă a cutreierat până acum Turcia, Bulgaria, Ungaria și Serbia unde, în sfârșit, a fost arestată.

Bandiții aceștia după mărturisirile făcute autorităților sârbești au operat și în România.

Măsuri drastice contra Evreilor. Congresul asociațiunii corporațiilor nobilimei feudale ținându-și ședințele în Petersburg, se ocupă și de chestiunea evreiască. S'a declarat că, Evreul nici chiar cel prozelit nu poate fi aplicat ca funcționar de stat până la a patra generație.

Un Evreu nu poate avea nici un oficiu public, nu poate fi avocat, medic, profesor etc. Din școalele medii și dela facultăți vor fi înlăturați toți elevii de naționalitate evreiască, iar măsurile luate pentru împiedecarea colonizării Evreilor se vor executa cu cea mai mare strictețe. În sfârșit congresul recomandă, ca cu toate mijloacele posibile să gonească pe acești speculanți din Rusia, căci ei, Evreii, sunt aceia, cari propagă și alimentează spiritul revoluționar în Rusia.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

PIATRA MUERII

— Povestire din trecutul Bucovinei —

de Emil Grigorovitz

(13)

— Sfârșit. —

Îndata mare, la un semn anume, oamenii de la poarta din față au început să facă larmă, aruncând bolovani învăliți în călți cătrâniți și apoi aprinși asupra acoperișului turnului mare, încât oamenii din ganguri, până și cei de la poartă și turnul intrării din dos, crezând, că se da năvală dinainte, au alergat în grabă toți în partea aceea. Flăcâii furiașii în curte însă atâta așteptau; că ni s'au strecurat ca stafiele spre poarta părăsită și trăgând drugul din scoabele de fer, au deschis-o și au dat apoi drumul lanțurilor ce țineau podețul ridicat în sus.

Când papistașii grămădiți în clopotnița turnului de la intrarea de dinainte au băgat de seamă, că iurășul Moldovenilor se moaie de la poarta mare așa, fără pricină și dispar năvălitori unul câte unul, chiar și pătrunsese o ceată de mai de o sută de oameni în mănăstire și s'au năpustit o parte spre intrarea dinlăuntru a clopotniței, iar alții au luat-o pe sus pe la ganguri, ca să-i închidă pe apărătorii din toate părțile. De cât unul din băiețașii, ce cărau hurdaiele cu smoală clocotită, zărind primejdia, a dat alarmă

lor ajunși de înfricoșata moarte, a căzut și ultimul slujitor al Dominicanilor de ascușul securii lui moș Bulbuc și bătrânul de părăsit locul luptei cu păru-i părilit de văpaia flăcărilor. S'a mai auzit încă șuierul jalnic al aramei clopotelor înfierbântate ce se topiau de focul înfricoșat și în urmă s'a prăbușit totul, îngropând sub jăriște odată cu cei vinovați și trupurile vitejilor ce murise în lupta pentru neam și lege.

Cronicele leșești de pe vremuri vorbesc despre mucenicii dela mănăstirea papistașă din târgul Siret, decât nu pomenesc nici cu un vânt din ce pricină s'a iscat turburările printre Moldoveni. Despre nefericitul căpitan pe plaiuri, Tudorache Vrăbie, nu pomeneste nimeni și nici despre ceice au perit pe urma dreptății, ce și-a făcut neamul său de moldoveni neînfricoșăți. Numai lacrimile nenorocitei Mărioare, ieșite din minte de atâta durere, au rămas de pomeneală. Că se zice și astăzi în poveștile bătrânilor, cât de amar l'a jelit sârmana nevastă pe iubitul ei Tudor. Întoarsă acasă, la locul părintesc, sta ridicată ciasuri și zile întregi, de privea din vârful unui munte, nu prea depărtat de Slatina Mare, în partea dinspre târgul Siretelui. Căci de acolo aștepta, în inchipuirea ei bolnavă, să-i vie Tudor al ei, pe care Domnul Bogdan, stăpânul său cel mult milostiv, trebuia, — așa credea biata muiere fără nctare, — să-l scape și să-l aducă cu alaiu de Solca.

Piscul stâncos al acelu munte, poartă însă și astăzi numele „Piatra Muerii”.

Pentru presa creștină. „Cultura creștină“ scrie: Viena, orașul lui Lueger, a arătat în multe privințe cum se pot împăca ideile și principiile religiei creștine, cu cultura, cu administrația, cu dezvoltarea unui oraș modern. E spiritul celui mai adevărat creștinism, care a povățuit și luminat pe Lueger și pe social-creștinii săi, ca din Viena și Austria de jos să facă modele ale unei societăți civile bine întocmite. Cu toate acestea, după atâtea biruințe, ce le-a secerat gândirea creștină, Viena este încă astăzi un puternic focal, o metropolă a presei anticreștine. Cine nu a auzit d. p. de „Neue Freie Presse“, organul cel mai cras capitalism jidovesc, de a cărui frică știa, până mai ieri-alaltăieri, toată lumea, a cărui opinie era dătătoare de ton în politică ca și știință, în chestiuni de religie creștină, ca și în chestiuni de ale Talmudului.

Năzuința vienezilor buni e îndreptată astăzi spre o întărire a presei bune, care cu vremea să scoată cu totul din casele creștine gazetele rele, nemorale și anticreștine. — De câțiva ani există asociația „Piusverein“, pentru înaintarea presei creștine, care a ținut tocmai acum, Duminecă în 20 Febr. n., o adunare festivă în Viena. Asociația e lătită în întreaga Austria, numără sute de mii de membri, din a căror cotizații se sprijinesc o mulțime de gazete în capitală ca și în provincie. Foia vieneză „Reichspost“, în două ediții zilnice — a ajuns să satisfacă și celor mai delicate așteptări ziaristice. Tirolul singur, provincie cu locuitori destul de săraci — a contribuit până acum cu suma de 100.000 cor. la scopurile Piusvereinului. — Agitația pentru presa creștină merge înainte și să sperăm, că va veni vremea, când noi creștinii nu vom mai tremura de frica presei dușmane și vom ști să îndreptăm pașii și să ne întocmim trebile, în statele creștine ca și în bisericile noastre, și fără a fi călăuziți ori înrăuțiți de — presa jidovimii. (m)

Lumătate milion pentru o reprezentare. O telegramă din Nizza anunță, că celebrul tenor rus Chaliapin, care a fost atacat aci de mai mulți teroriști ruși, a fost angajat de un impresariu pentru 40 de reprezentări. Se spune, că la întâia reprezentare, tenorul va fi plătit cu o jumătate milion de franci. Acesta e cel mai mare salariu, care s'a dat până acum unui cântăreț. Chaliapin va cânta și la Viena și Budapesta.

Incident la granița româno-bulgară. Trei pescari bulgari din Vidin au mers pe o barcă până în mijlocul Dunărei, ca să pescuească. Sentinela română postată pe țărmul român a dat mai multe salve asupra pescarilor, dintre cari doi au căzut morți, iar al treilea a fost rănit.

Șalvari. Cu saltul îndrăzneț al modei femeiești din primăvara actuală, nu se pot împăca oamenii nici chiar cei mai exotici din fire, cu una cu două. Așa se explică, că șalvarii, cari de altfel nici nu sunt o invenție originală a atelierilor parisiene, produc mai multă senzație decât cea mai importantă chestiune politică. Adevărat, că zi de zi cuceresc terenul, dar tot atât de adevărat este, că nici o schimbare a portului n'a produs încă o așa isbitoare reacțiune cum produc șalvarii importați din lumea misterioasă a haremurilor orientale. După ce aproape toate Capitalele europene până și Budapesta noastră și-au manifestat rezervele ce le păstrează față de fusta-pantaloni, în sfârșit și din Madrid aflăm, că publicul mare și-a arătat în modul cel mai ostil antipatia față de șalvari.

Manifestații de desaprobarie sunt la ordinea zilei. De câteori își face grotesca fustă-pantaloni apariția, mulțimea svăpăiată o primește cu șuerături, cu insulte, dându-i roată ca la o paiață de circ. Poliția abia cu cele mai mari eforturi e în stare să scape dama îndrăzneată de furia mulțimei. Dar mulțimea răpită de această ură neînțeleasă nu cruță nici galantarele. Mai multe vitrine au fost sparte și șalvarii expuși sfârticați.

Prefectul poliției în fine a dat ordin, ca poliția să petreacă cu atențiune damele cu șalvari și să le apere. E bun psiholog prefectul: Știe și dânsul că-i mai ușor să înfrâneze chiar furia mulțimei feroce decât să impedece pe femeie de a îmbrăca o haină de modă cât de fantastă, dacă e vorba să fie interesantă și ademenitoare.

BIBLIOGRAFII.

—x—

A apărut anul XIV nr. 20 din „Albina“, revistă enciclopedică populară. Comitetul de redacție: Ion Kalinderu, P. Gârboviceanu, G. Coșbuc, Gen. P. V. Năsturel, Gh. Adamescu, I. Otescu, P. Dulfu, V. S. Moga, N. Nicolaescu, Gr. Teodosiu, C. C. Pop-Tașcă, Abonamentul în țară pe an 5 lei, pe 6 luni 3 lei, în străinătate pe an 8 lei, un număr 15 bani. Pentru anunțuri 1 leu linia. Mica publicitate, 5 bani cuvântul. Manuscrisurile nepublicate se ard. Redacția își rezervă dreptul ca, din articolele ce nu se vor putea publica în întregime, să dea numai extrase sau rezumate. Sumarul: I. Kalinderu, Industrializarea prunelor. (Sfârșit). I. N., Ghenoveva de Brabant. Artur Gorovei, Legile țării: Contractul de căsătorie. Irimia Popescu, Cum se molipsește un cal de răpciugă. Adm., Premiile noastre. A., O biserică a lui Ștefan-cel-Mare în Țara-Românească. (Cu ilustrațiune). I. Dragoslav, Zapisul. (Urmare). Îngrijirea copiilor din punct de vedere religios. R., Dela Români de peste munți: Adunarea din Arad. P. Pătrulescu, Scrisoare către Redacție. Din literatura română: N. Nicolescu, Hora Tecuciului. (Cu portretul autorului). Din ziare și reviste: O nouă însușire a pisicilor. Pentru copii: Neculcea, Ionel și Gheorghică. (Cu 2 ilustrațiuni). Moșu, Când doi se ceartă. (Cu 4 ilustrațiuni). Ilustrații: Aer dela 1437 păstrat la Neamțu. Supliment: Buletinul activității sociale a preoților și învățătorilor, anul III, nr. 18 dela 13 Februarie 1911.

— „Facla“, anul II, nr. 7. Prețul 15 bani. „Neamul românesc“, Anul VI. No. 15, cuprinzând între altele și programul partidului naționalist democrat.

„Vorbe de clacă“, un volum de schițe și glume din viața țăranilor de apreciatul novelist Ion Adam.

A apărut: „Cultura creștină“, Blaj, Nr. 4 cu următorul sumar:

Dr. Victor Bojor: Necesitatea ziaristice și scrierilor creștinești bune. Z. Paclisan: O carte despre episcopia din Maramurăș. (I.) I. M. Lucaciu O. P.: Cuvânt de introducere pentru studiul sfintei Scripturi. (I.) Vas. Cerghizan: Muncă și jertfă. (I.) Dr. Ioan Bălan: Limba cărților bisericesti (III.) M. C. Helton S. I.: Viscol și soare Cronică. Telefon.

— „Revista idealista“ publicație creștină socială, București Nrul 1, cu următorul sumar:

Franc Thomas: Chestiuni vitale, I. Lefcadio Hearn: Prin puterea lui Karma, trad. de D. G. Goilav. Vasile G. Militaru: Poezii: Reîntors și dor, Nicolae Pora: Din valorile vieții, nuvelă, Al. Calotă: O frumoasă operă muzicală nouă: Quo Vadis, Karnabath: Mișcarea poetică, Buletin bibliografic și literar: Cărți și reviste române: Dobrogea de D. C. Z.; Viața socială, D. C. Z.; Viața Nouă, D. C. Z.; Junimea literară, D. C. Z. Ramuri, D. C. Z.; Junimea, D. S.; Cărți și reviste streine: Renan, M. G. H.; La coppia criminale, N. Z.; Revue des Deux Mondes, M. G. H. Bibliothèque Universelle, M. G. H.

Stahl H. București ce se duc, cu 97 ilustrații originale 1'50

Adam I. Vorbe de clacă 1'25.

Sofocle, Oedip la Colona trad. din grecește de H. Iorgulescu — 70.

La librăria diecezană să capătă:

Albumul armatei române 27 tablouri frumos lucrate în mai multe colori în mărime de 42/52 Cor. 15—

Album. Amintiri din România, cu ocaziunea jubileului de 40 ani de Domnie a M. S. Regelui Carol I. în 18 tablouri colorate . . . Cor. 3—

Album, Amintiri din Războiul independenței 1877—1878 Cor. 2'50

POȘTA REDACȚIEI

D-lui N. Bud... București. „Balada“ dumneavoastră ar face pentru o revistă decadentă.

D-lui Bornem... Schița d-voastră are fond destul de frumos, dar forma are nevoie de o prelucrare, încercați-o.

ECONOMIE.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

27 Februarie 1911.

Prețul cerealelor după 100 kilogr. a fost următorul

Grâu nou	
De Tisa	23'85—24'20
Din comitatul Albei	23'20—24—
De Pesta	23'30—24'10
Bănățanesc	23'20—23'35
De Bacica	22'45—24'05
Secară de calitate I.	16'20—16'30
Orzul de nutreț, calitate I.	16'50—17—
Ovăș de calitate I.	17'60—18—
Cucuruz	11'50—11'90

Piața grânelor din Aradul-Nou.

27 Februarie 1911.

S'a vândut azi:

Grâu 800 mm.	10'40 — 10'65
Orz	7'40 — 7'50
Ovăș	7'50 — 7'60
Secară	7— — 7'10
Cucuruz 300	4'70 — 4'80

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 kg.

Redactor responsabil: Atanasiu Halmăgian.

Un candidat de avocat

află numai decât aplicare în cancelaria scrisului.

1. Condițiuni foarte favorabile.
2. Praxă variată.

Dr. George Gërda,

advocat, jurisconsultul institutului „Făgetana“, Făget.

Cele mai noi susceperi de

plăci pentru gramofon:

Hulló falevél

din „Ezigányszerelem“ și din „Balkáni herczegnő“

se capătă la

Koch Dániel

Arad, str. Deák-Ferencz.

Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă“.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii,**Deutsch Izidor,**
orologier și bijutier.Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

La
**Librăria die-
 cezană, Arad**

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol.
 legate în pele cu cop-
 cii, 1 vol. 14·50, toate
 volumele Coroane 172.

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák Ferencz 33.

Asortiment bogat în recvizite de scris pentru cancelarii, hârtie albă de scris, hârtie concept, penițe, cerneală, creioane, ș. a., tipărituri pentru avocați și socoțile bisericesti. Cărți de literatură, pedagogie, filozofie, teatru, poezii, nuvele și romane, acomodată pentru bibliotecile parohiale și școlare.

Recvizite bisericesti ca: Ornate, prapori, icoane, ripide, cruci pe altar și portative, litier, potire de bronz și argint, prășnicare, cădelnițe, candelă, brâne și pălării preoțesti, precum și toate cărțile bisericesti.

Recvizite școlare fizicale conform articolului de lege XXVII. din 1907, hartele geografice necesare în școlile populare. Tablouri istorice. Registre pentru comercianți.

La cerere trimite catalogul gratis și franco.

Mare asortiment
 de

ghete de bal

In culoarea aurului, din atlas
 albastru și trandafiriu, din
 piele de laek și chevreaux

la

Weinberger János

cel mai distins magazin de ghete.

ARAD, Andrassy-tér nr. 20.

25 (11)

Singurul compactor român!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public român din Arad și provincie, că am arangiat din nou atelierul meu cu cele mai

moderne mașini și material
 privitor la această branșe,

precum execut cu diligență și pe lângă cele mai moderate prețuri: **decorații pentru cărți bisericesti, albumuri pentru fotografii, note și gramatom, panglice la cununi funebreale și tot felul de lucrări atingătoare de această branșe.**

Bazându-mă pe sprijinul on. public român, sperând că mă vor cercetă și încuragiă cu comanda am rămas cu deosebită stimă:

::: IUSTIN ARDELEAN, compactor :::

ARAD, strada Weitzer János Nr. 13 vis-à-vis de poștă.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile
 cele mai moderate.

TIPOGRAFIA
DIECEZANĂ

ARAD, STR. BATTYÁNYI 2.

Asortată fiind cu cel mai
variu și mai modern ma-
terial pentru lucrări ce
ating arta tipografică, se
recomandă a executa tot
felul de tipărituri ca : Do-
cumente, liste de escompt
percepțiuni și erogațiuni,
învitări pentru petreceri.